

Ministerie van Defensie

Informatie- bijeenkomst Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Noord-Brabant | 26 juni 2024

ERNSTIG VERSLECHTERDE VEILIGHEIDSSITUATIE

Wereldwijd ervaren landen steeds meer dreiging door verschuivende machtsverhoudingen. Al jaren versterken potentiële tegenstanders hun krijgsmachten. Steeds vaker is sprake van hybride conflictvoering: desinformatie beïnvloedt onze democratieën en cyberaanvallen bedreigen de vitale infrastructuur. De ruimte militariseert en schaarse grondstoffen leiden vaker tot conflict. Het doel is telkens hetzelfde: de stabiliteit ondermijnen om invloed en macht te kunnen verwerven.

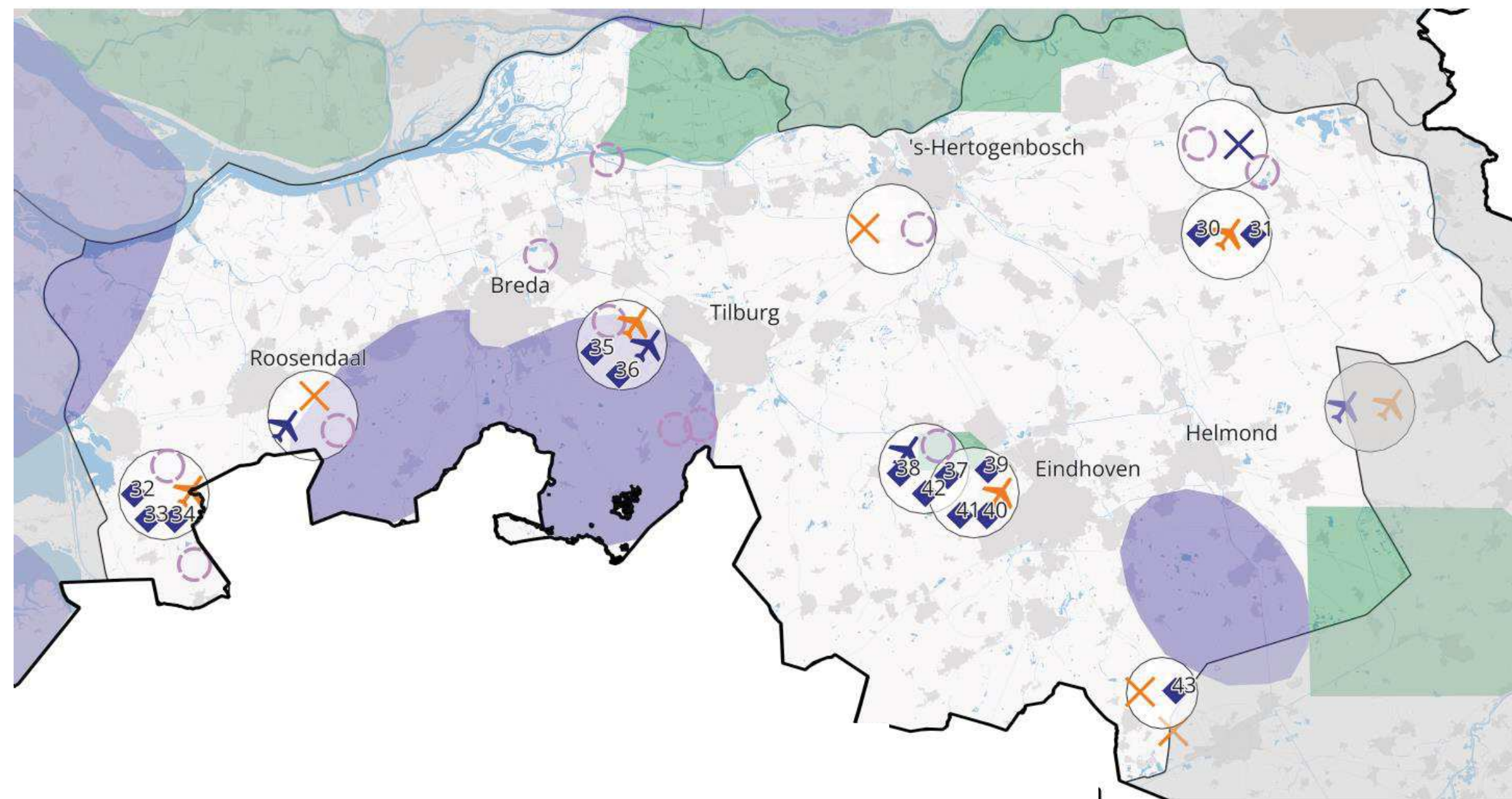

**Sterker, door vaker en
realistischer te trainen**

Overzichtskaart Noord-Brabant

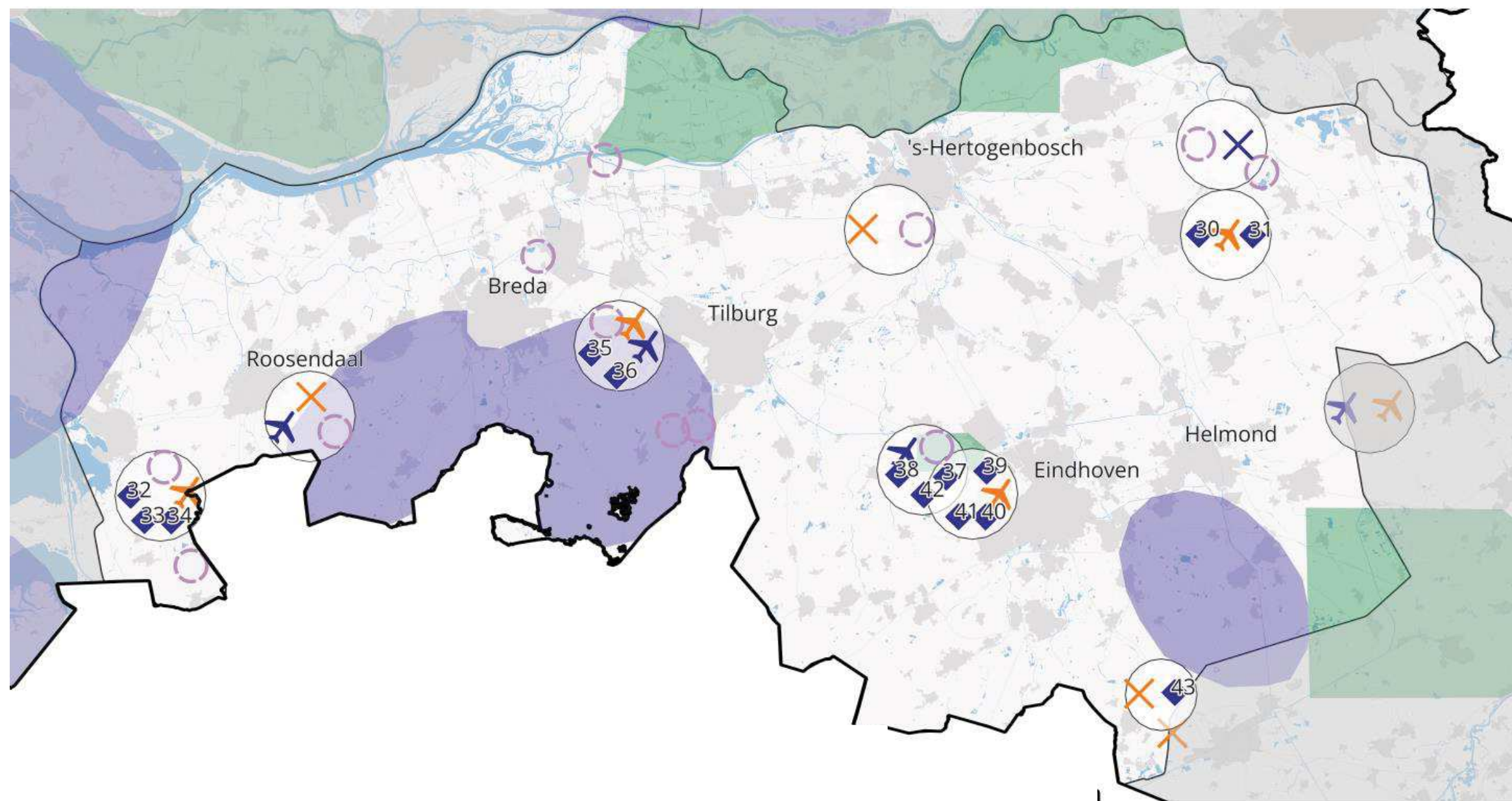

- Helikopterslandingsplaatsen
  - Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden
  - Extra locatie grootschalige munitieopslag
  - Nieuwe munitieopslag SIC
  - Uitbreiding van het bestaande springterrein Reek
  - Nieuw terrein voor oefenen met explosieven (springterrein)
  - Oefengebied
  - Oefenen in verstedelijkt gebied
  - Amfibisch oefengebied
  - Gegarandeerde havencapaciteit Host Nation Support
  - Toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit
  - Korte/smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport
  - Onbemande drones**
  - Stationering onbemande drones voor cargo
  - Corridors naar oefengebieden alternatief 1: Directe vliegroute van en naar oefengebieden
  - Corridors naar oefengebieden alternatief 2: Zoveel mogelijk vermijden van gevoelige gebieden
  - Corridors naar Deelen alternatief 1: Directe vliegroute van en naar oefengebieden
  - Corridors naar Deelen alternatief 2: Zoveel mogelijk vermijden van gevoelige gebieden
- Laagvlieggebieden**
- Alternatief 1: Huidige laagvlieggebieden
  - Alternatief 2: Nieuwe laagvlieggebieden
- Onbemande maritieme helikopters**
- Onbemande maritieme helikopters
  - Alternatief 1: Directe route
  - Alternatief 2: Langs vaarroute
  - Alternatief 3: Ontzien van kwetsbare gebieden
  - Locatiespecifieke behoeften

Overzichtskaart Noord-Brabant

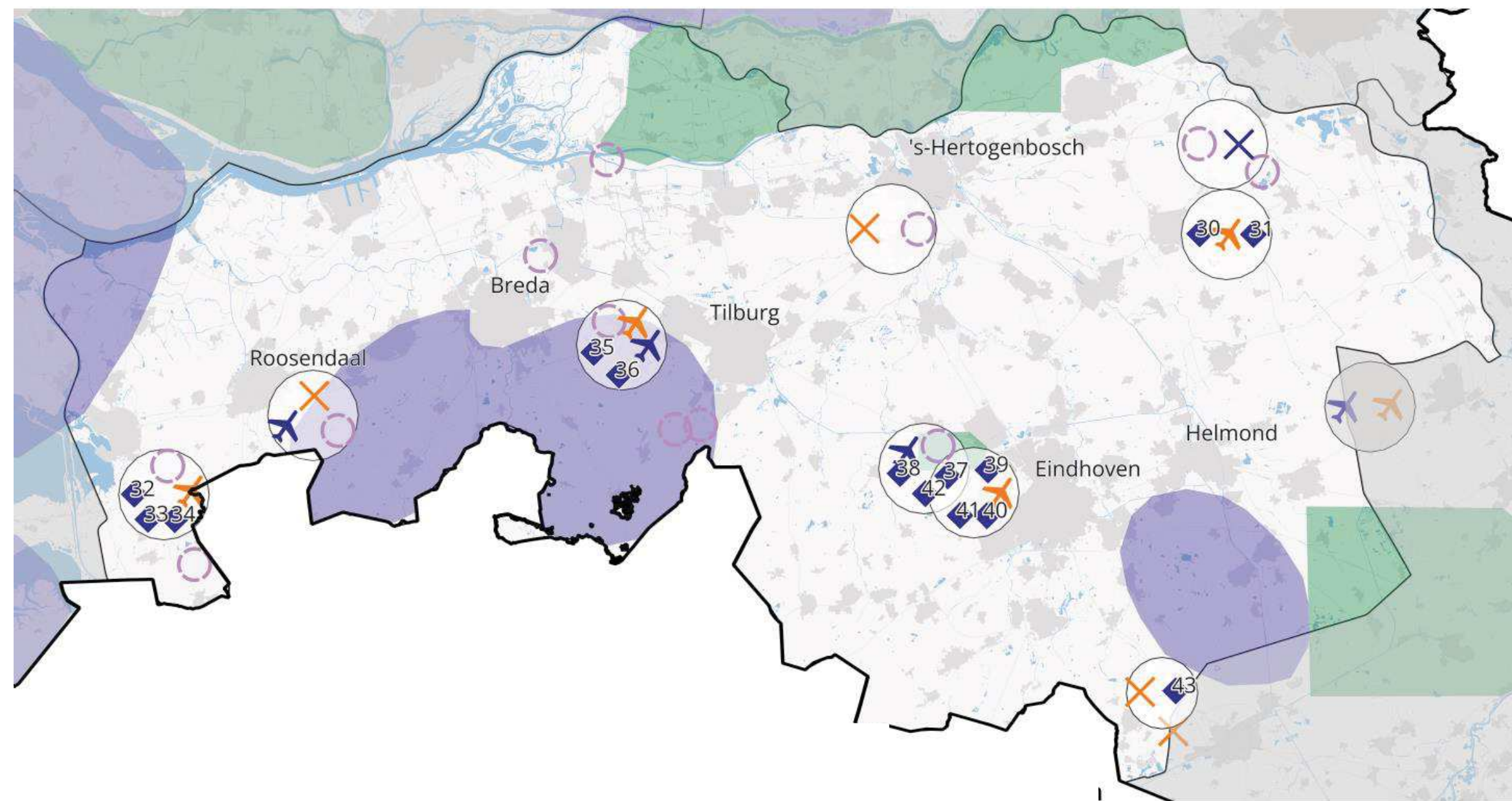
behoeften met bovenregionale afweging

- 4 Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven (springterrein)
- 5 Oefenen in verstedelijkt gebied
- 8 Toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit
- 11 Laagvlieggebieden helikopters
- 12 Helikopterlandingsplaatsen
- 13 Korte/smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport

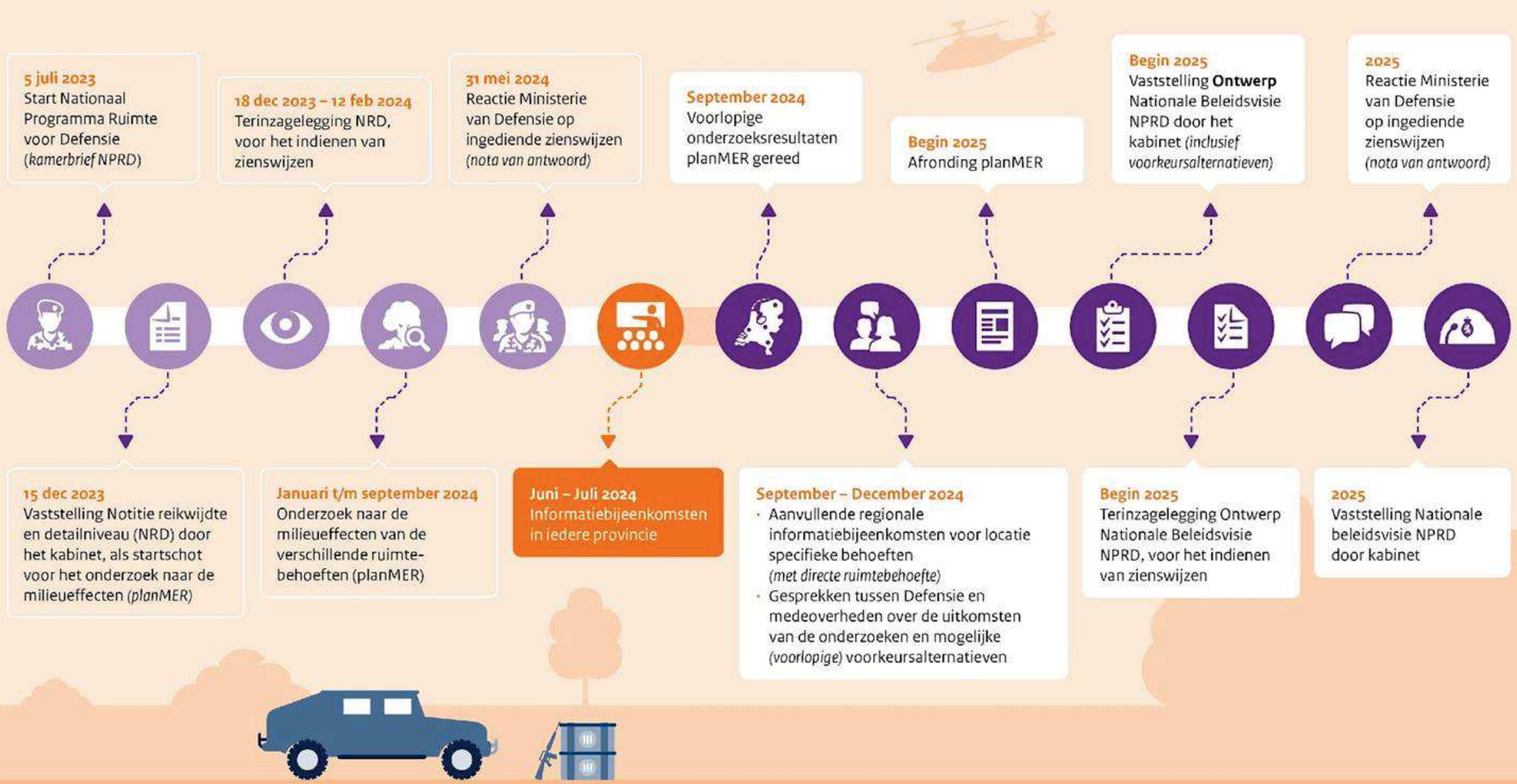

Overzichtskaart Noord-Brabant locatiespecifiek

- 30 Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Volkel
- 31 Beperkingengebied rondom vliegbases Volkel (specifiek de outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging
- 32 Schietbaan t.b.v. Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) Vliegbasis Woensdrecht
- 33 Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Woensdrecht, gemeente Woensdrecht
- 34 Beperkingengebied rondom vliegbases Woensdrecht (specifiek de outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging
- 35 Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Gilze Rijen,
- 36 Beperkingengebied rondom vliegbasis Gilze-Rijen (specifiek de outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging
- 37 Fysieke en geluidruimte of oefenterrein (OT) Oirschotse Heide: fysiek uitbreiden (200 ha) ook v.w.b. geluidruimte
- 38 Uitbreiden milieuruimte t.b.v. activiteiten op RVS-kazerne Oirschot
- 39 Uitbreiden raccordement Acht t.b.v. voertuigen 13. Lichte Brigade, gemeente Oirschot?
- 40 IBT centrum regio Eindhoven t.b.v. Koninklijke Marechaussee-, en Defensie Bewakings- en Beveiligingsorganisatie op bestaand Defensierrein, Eindhoven
- 41 Verandering inrichting vliegbasis Eindhoven, verplaatsen Hot cargo platform
- 42 Beperkingengebied rondom vliegbasis Eindhoven (specifiek de outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging
- 43 Ingebruikname kazerne Budel en uitbreiden Weerteheide

5 juli 2023
Start Nationaal
Programma Ruimte
voor Defensie
(kamerbrief NPRD)

18 dec 2023 – 12 feb 2024
Terinzagelegging NRD,
voor het indienen van
zienswijzen

31 mei 2024
Reactie Ministerie
van Defensie op
ingediende zienswijzen
(nota van antwoord)

September 2024
Voorlopige
onderzoeksresultaten
planMER gereed

Begin 2025
Afronding planMER

Begin 2025
Vaststelling **Ontwerp**
Nationale Beleidsvisie
NPRD door het
kabinet (inclusief
voorkeursalternatieven)

2025
Reactie Ministerie
van Defensie
op ingediende
zienswijzen
(nota van antwoord)

15 dec 2023
Vaststelling Notitie reikwijdte
en detailniveau (NRD) door
het kabinet, als startschot
voor het onderzoek naar de
milieueffecten (planMER)

Januari t/m september 2024
Onderzoek naar de
milieueffecten van de
verschillende ruimte-
behoeften (planMER)

Juni – Juli 2024
Informatiebijeenkomsten
in iedere provincie

September – December 2024

- Aanvullende regionale
informatiebijeenkomsten voor locatie
specifieke behoeften
(met *directe ruimtebehoefte*)
- Gesprekken tussen Defensie en
medeoverheden over de uitkomsten
van de onderzoeken en mogelijke
(*voorlopige*) voorkeursalternatieven

Begin 2025
Terinzagelegging Ontwerp
Nationale Beleidsvisie
NPRD, voor het indienen
van zienswijzen

2025
Vaststelling Nationale
beleidsvisie NPRD
door kabinet

**Sterker, door vaker en
realistischer te trainen**

Overzicht deelsessies

Zaal 1	Thema's	Tijdstip
Deelsessie 1	Ruimtebehoefte 8 – toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit	Vanaf 20:05u – tot 20.50u Flexibiele uitloop

Zaal 2	Thema's	Tijdstip
Deelsessie 1	Ruimtebehoefte 5 – Oefenen in verstedelijkt gebied	Vanaf 20:05u – tot 20.50u
Deelsessie 2	Ruimtebehoefte 4 – oefenen en trainen met explosieven	Vanaf 21:00u – tot 21:50u

Informatiemarkt

- 4 Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven (springterrein)**
- 5 Oefenen in verstedelijkt gebied**
- 8 Toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit**
- 11 Laagvlieggebieden helikopters**
- 12 Helikopterlandingsplaatsen**
- 13 Korte/smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport**

Ministerie van Defensie

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

DEELSESSIE

Behoefte 4 oefenen en trainen met
explosieven

Noord-Brabant | 26 juni 2024

Inhoudsopgave

- 1 Wat is de behoefte?
- 2 Functie van het planMER en de planning
- 3 Eisen aan de locatie
- 4 Te onderzoeken alternatieven
- 5 Overzicht te onderzoeken thema's
- 6 Aanvulling vanuit zienswijze

Wat is de behoefte?

- Defensie heeft behoefte aan een nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven vanwege:
  - Onvoldoende capaciteit van het springterrein in Reek
  - Oefenterrein Reek is in omvang en capaciteit beperkt in het aantal trainingen en oefeningen.
  - Er is onvoldoende ruimte om oefenruimte te bieden aan verschillende behoeften.
  - Omdat er geen zware explosieven op springterrein Reek gebruikt mogen worden, wordt dit in het buitenland getraind. Hierdoor neemt de druk op springterreinen in het buitenland ook toe.

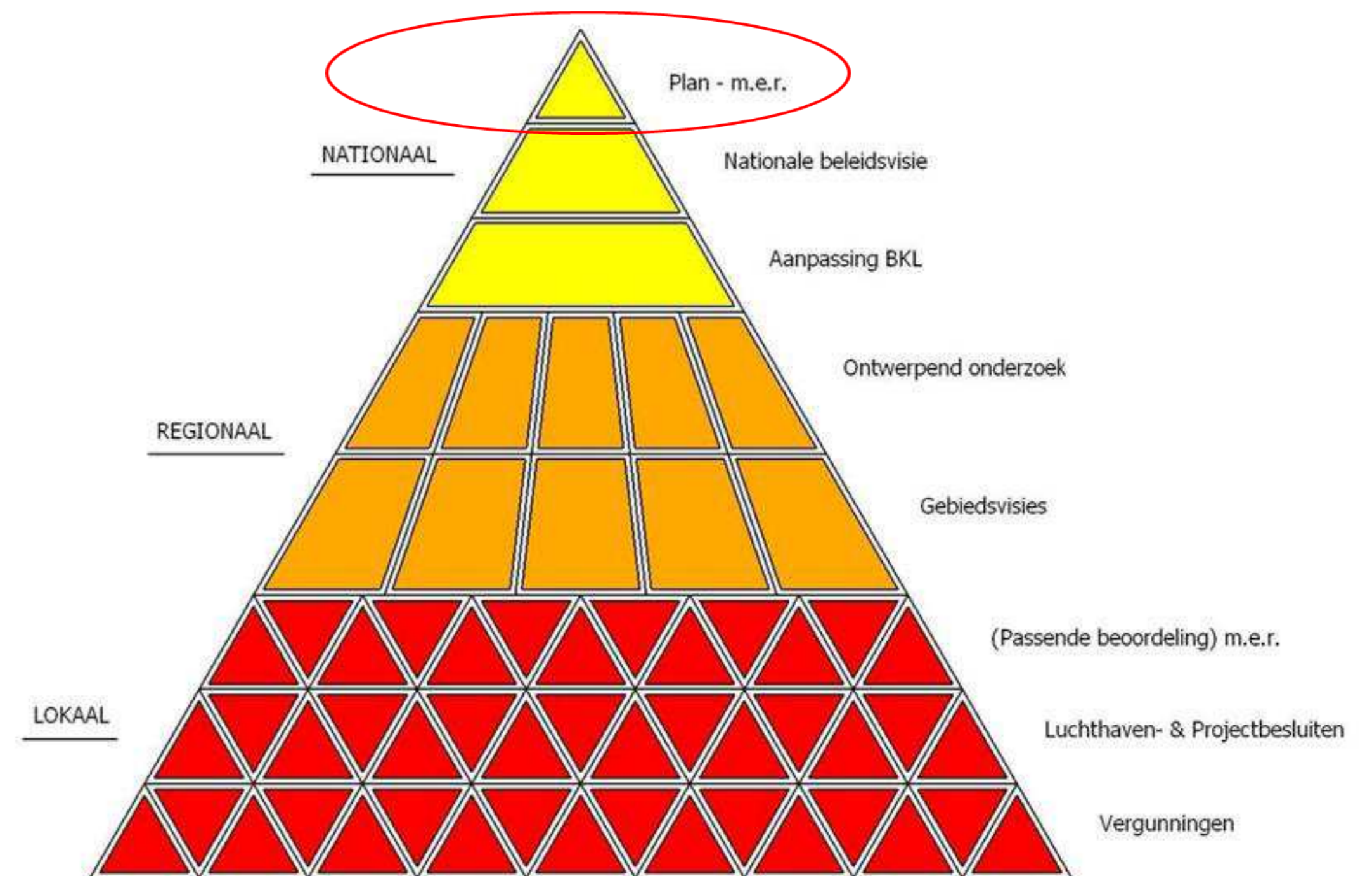

Functie van het planMER en de planning

1. Een planMER is een onderzoeksrapport waarin:
  - a. de impact van de voorgenomen behoeften op de fysieke leefomgeving (dus breder dan alleen milieu) wordt onderzocht.
  - b. alternatieven worden onderzocht.
2. Voor de alternatieven worden voor relevante thema's de effecten op de fysieke leefomgeving in beeld gebracht.
  - a. De alternatieven kunnen daardoor met de huidige situatie/referentiesituatie én onderling vergeleken worden.
3. Het planMER biedt een transparant en navolgbaar rapport waarin deze effecten beoordeeld zijn. Er vindt hierin geen weging plaats. Dat is aan de politieke besluitvorming.
4. Het planMER betreft onderzoek 'op hoofdlijnen' om tot een voorkeursalternatief te komen. Hierna vindt in diverse fases nog veel nader en gedetailleerder onderzoek plaats.

5 juli 2023
Start Nationaal
Programma Ruimte
voor Defensie
(kamerbrief NPRD)

18 dec 2023 – 12 feb 2024
Terinzagelegging NRD,
voor het indienen van
zienswijzen

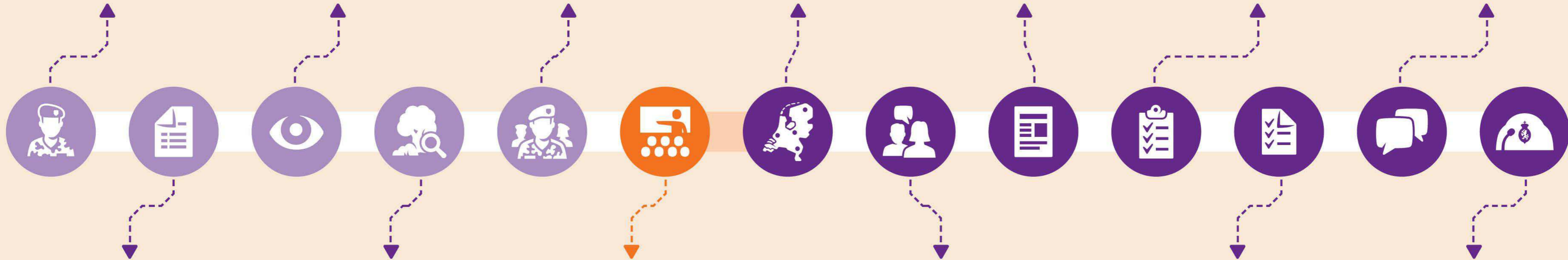
31 mei 2024
Reactie Ministerie
van Defensie op
ingediende zienswijzen
(nota van antwoord)

September 2024
Voorlopige
onderzoeksresultaten
planMER gereed

Begin 2025
Afronding planMER

Begin 2025
Vaststelling **Ontwerp**
Nationale Beleidsvisie
NPRD door het
kabinet (inclusief
voorkeursalternatieven)

2025
Reactie Ministerie
van Defensie
op ingediende
zienswijzen
(nota van antwoord)

15 dec 2023
Vaststelling Notitie reikwijdte
en detailniveau (NRD) door
het kabinet, als startschot
voor het onderzoek naar de
milieueffecten (planMER)

Januari t/m september 2024
Onderzoek naar de
milieueffecten van de
verschillende ruimte-
behoeften (planMER)

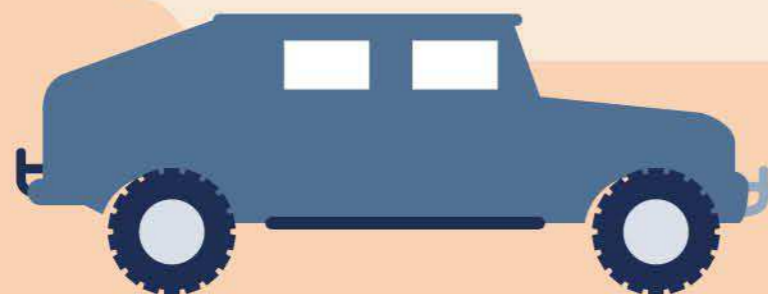
Juni – Juli 2024
Informatiebijeenkomsten
in iedere provincie

September – December 2024

- Aanvullende regionale
informatiebijeenkomsten voor locatie
specifieke behoeften
(met directe ruimtebehoefte)
- Gesprekken tussen Defensie en
medeoverheden over de uitkomsten
van de onderzoeken en mogelijke
(voorlopige) voorkeursalternatieven

Begin 2025
Terinzagelegging Ontwerp
Nationale Beleidsvisie
NPRD, voor het indienen
van zienswijzen

2025
Vaststelling Nationale
beleidsvisie NPRD
door kabinet

Eisen aan de locatie

Onderstaande eisen zijn een uitgangspunt geweest bij het zoeken naar geschikte locatiealternatieven binnen de zoekcirkels zoals aangegeven in de NRD

- Een terreinoppervlak van minimaal 300ha, maar bij voorkeur 700ha
- Bebouwingsvrije zone van van 700ha (eventueel specifiek uitgeruste bebouwing mogelijk)
- Niet gelegen in laagvlieggebieden van Defensie
- Niet gelegen binnen beschermingszones van primaire en secundaire waterkeringen
- Voorkeur voor ligging buiten Natura 2000-gebieden – locatie kan wel gelegen zijn in landbouwtransitiegebieden

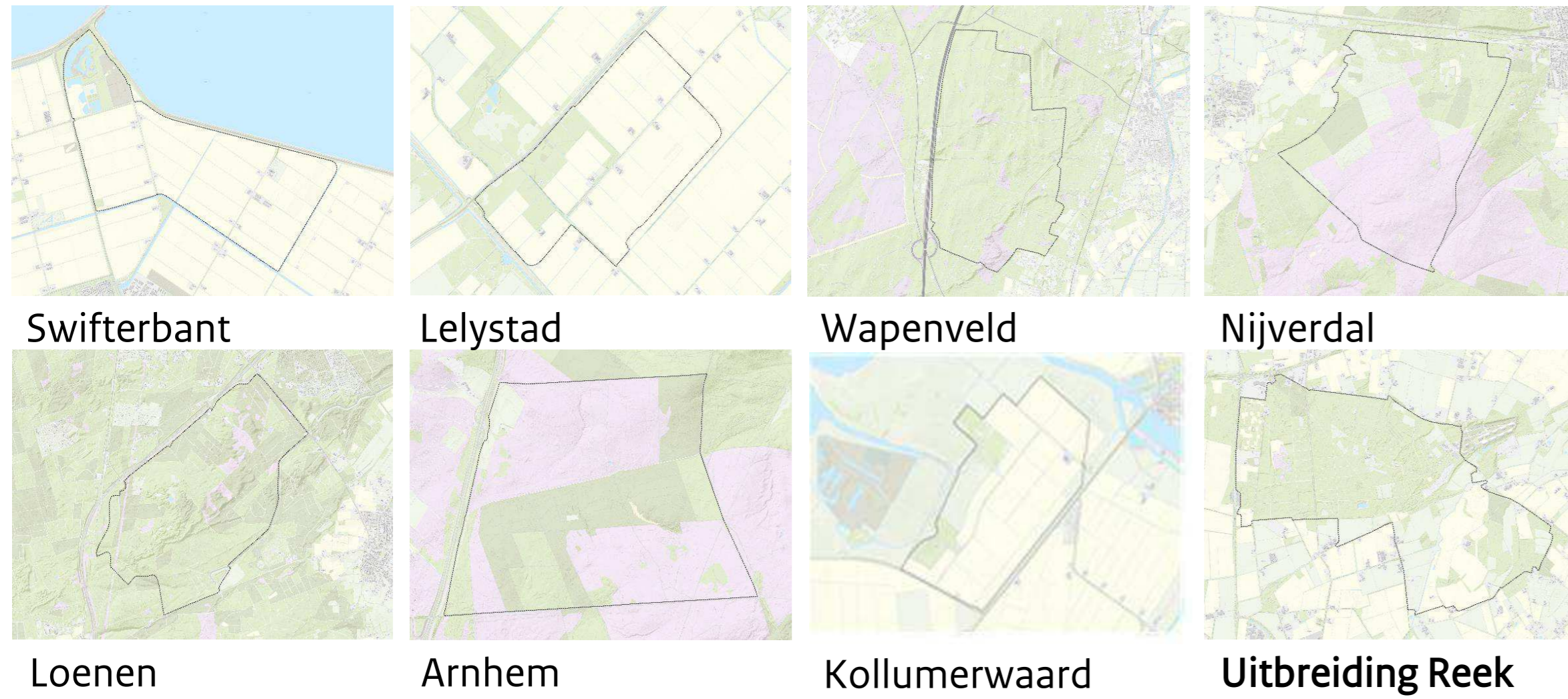
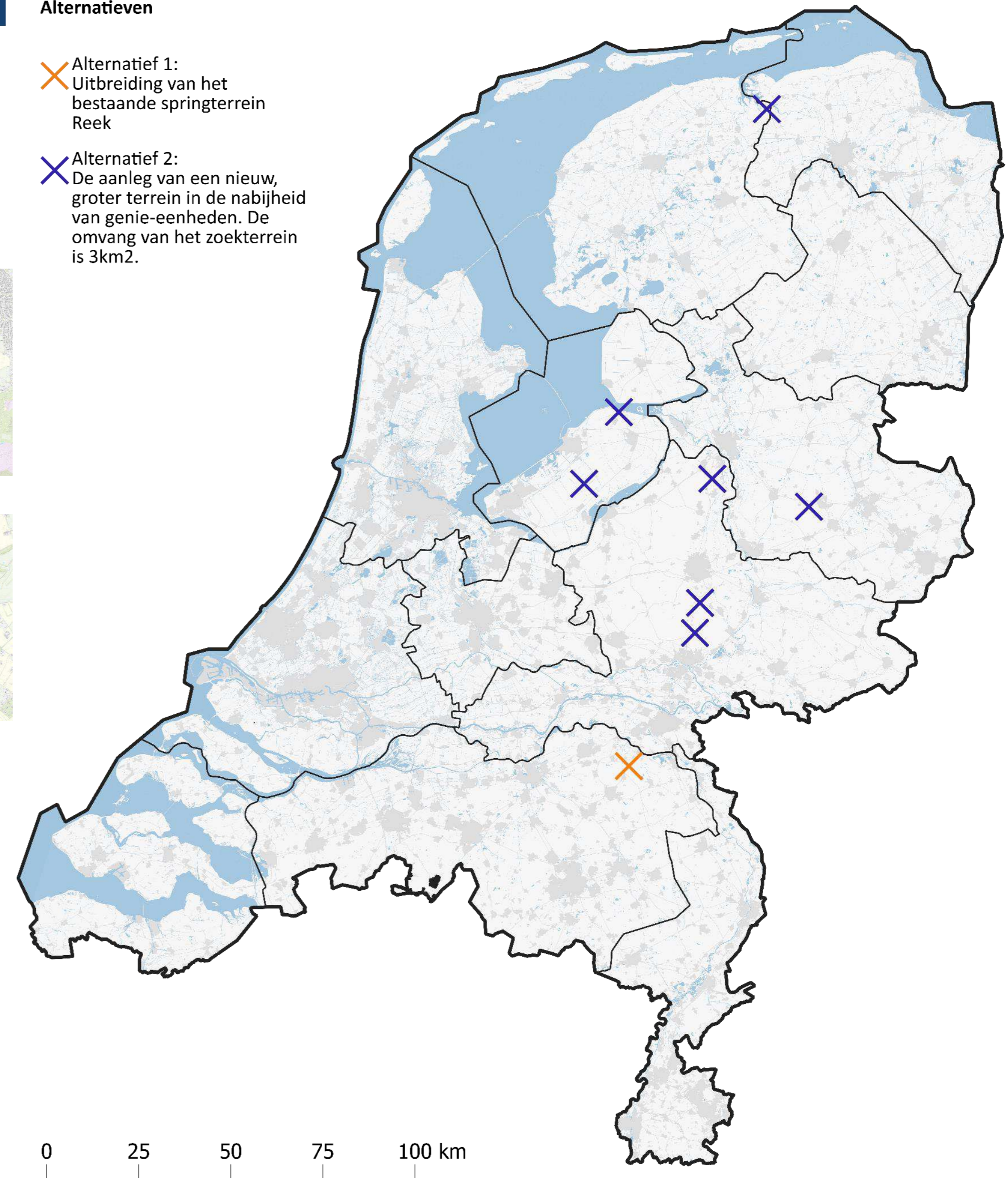

Te onderzoeken alternatieven

Alternatieven

- ✗ Alternatief 1:
Uitbreiding van het bestaande springterrein Reek
- ✗ Alternatief 2:
De aanleg van een nieuw, groter terrein in de nabijheid van genie-eenheden. De omvang van het zoekterrein is 3km².

Overzicht te onderzoeken thema's

Thema	Aspect	Toelichting
Gezonde en Veilige Leefomgeving	Geluid	Impact van de ontwikkeling op luchtvaartlawaai, wegverkeerslawaai, spoorweglawaai, industrielawaai en vice versa
	Luchtkwaliteit	Impact van de ontwikkeling op de concentraties stikstofdioxide, fijn stof en ultra fijn stof
	Externe veiligheid	Impact van plaatsgebonden risico, groepsrisico van de ontwikkeling en vice versa
	Licht	Impact van lichthinder door de ontwikkeling
	Trillingen	Trillingen door de bodem en door de lucht
Bodem en water	Bodem	Impact op de bodemsoort, bodemverontreiniging door de ontwikkeling. impact van bodemdaling en onafgedekte bodem en sponswerking
	Oppervlaktewater	Impact op het watersysteem, de kwaliteit en kwantiteit van aanwezig oppervlaktewater
	Grondwater	Impact op grondwater (kwantitatief, kwalitatief) door de ontwikkeling en impact op drinkwater
	Waterveiligheid	Impact op waterveiligheid
Natuur, landschap en historie	Natuur	Natuurnetwerk Nederland, Natura 2000 (incl. stikstof), beschermde soorten
	Erfgoed	Impact op beschermde cultuurhistorische waarden
	Landschap	Impact op landschappelijke waarden

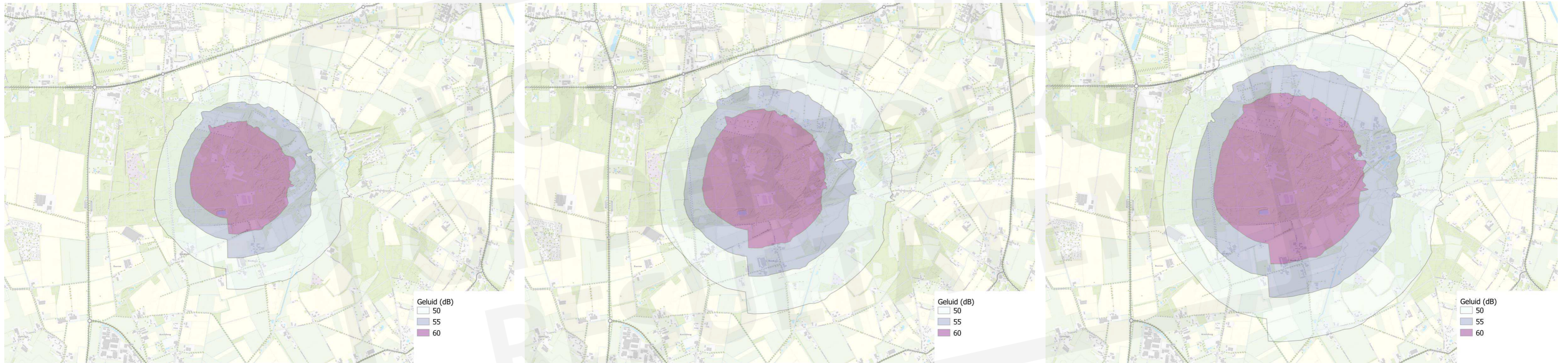
Overzicht te onderzoeken thema's

Thema	Aspect	Toelichting
Klimaatadaptatie	Overstromingen	Impact van het overstromingsrisico op de ontwikkeling
	Droogte	Impact van droogte op de ontwikkeling
	Rainproof	Impact van een hevige bui (120 mm per 2 uur) op de ontwikkeling
Ruimtegebruik	Recreatie	Impact van de ontwikkeling op recreatiegebieden
	Landbouw	Impact van de ontwikkeling op waardevolle landbouwgrond, -gebieden
	Grondeigendom	De mate van grond in bezit van overheden en/of hoeveel eigenaren geraakt kunnen worden
	Energienetwerken	Impact op ondergrondse en bovengrondse energienetwerken (en opslag en opwek) bij de ontwikkelingen en vice versa
Energie en Circulariteit	Netcapaciteit	Impact van netcongestie op de ontwikkelingen
	Energie	Kansen voor duurzame energieopwekking bij de ontwikkeling
Sociaal en vitaal	Economie	Impact en kansen op werkgelegenheid, kennis en innovatie bij de ontwikkeling
Defensiespecifiek	Geschiktheid voor militair gebruik	Zie locatie-eisen
Raakvlakken	Interferentie met Rijksbelangen	Kansen en bedreigingen vanuit lopende Rijksprogramma's

Indicatieve geluidscontouren

Huidig gebruik

2 keer huidig gebruik

4 keer huidig gebruik

Bovenstaande contouren tonen de geluidsniveaus bij het huidige gebruik, twee keer het huidige gebruik en vier keer het huidige gebruik. Deze geluidscontouren worden gebruikt om indicatief het geluidsniveau voor de verschillende alternatieven te bepalen.

Externe veiligheid

- In de tabel is weergegeven hoeveel woningen binnen bepaalde afstanden van de grens van het terrein aanwezig zijn.
- Tussen de verschillende locaties bestaan grote verschillen in het aantal woningen dat in de nabijheid aanwezig is.

Locatiennaam	100 m	250m	500 m	800 m
Lelystad	3	6	10	13
Swifterbant	0	4	5	6
Wapenveld	4	11	36	177
Kollumerwaard	1	1	2	3
Nijverdal	3	6	35	424
Arnhem	0	0	1	1
Loenen	5	25	65	86
Uitbreiding Reek	41	86	159	401

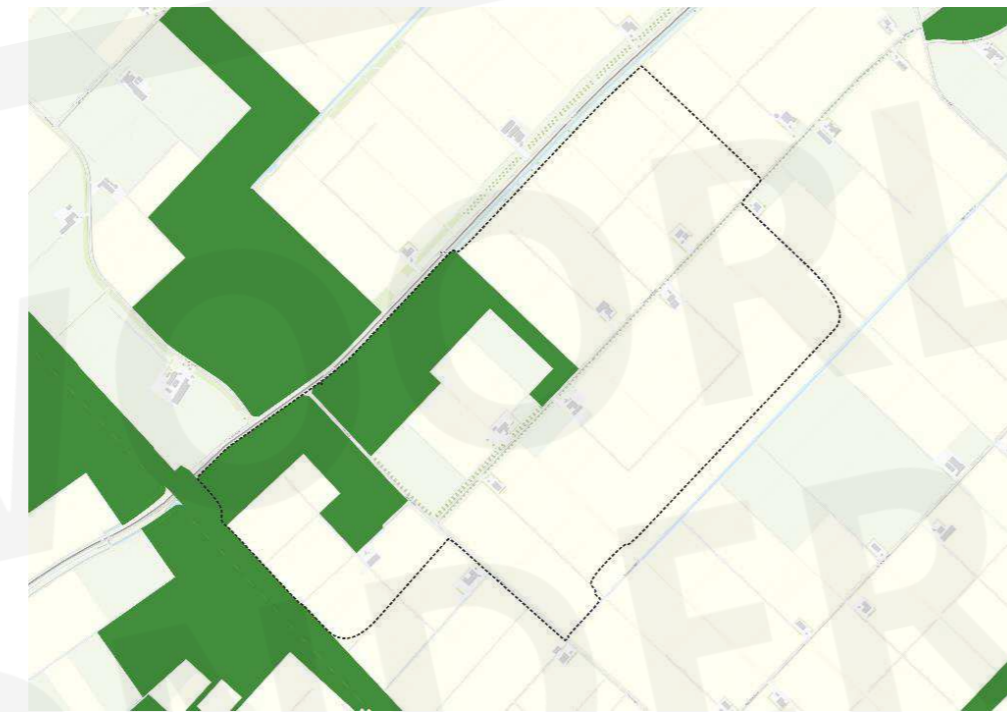

Natuurnetwerk Nederland

 Natuurnetwerk
Nederland

Swifterbant

Lelystad

Wapenveld

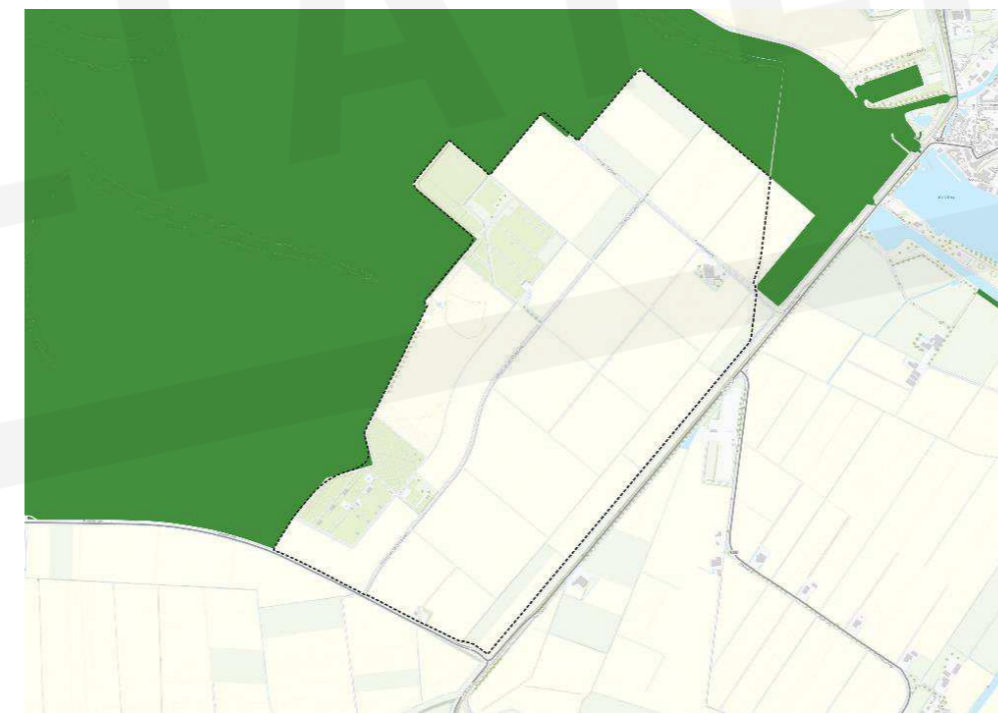
Nijverdal

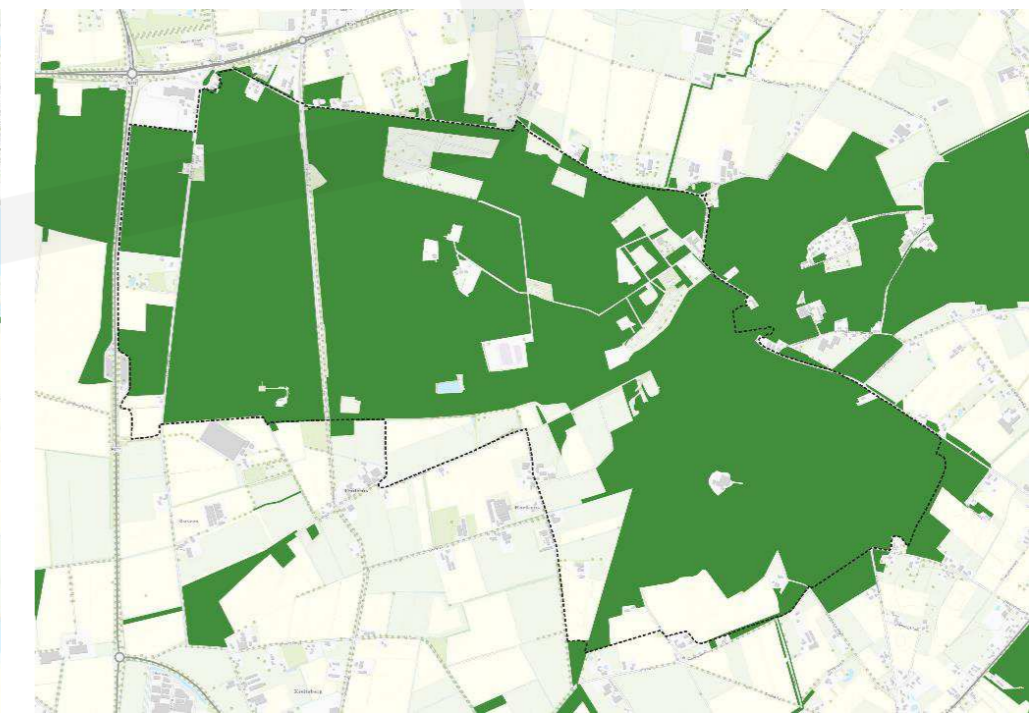
Loenen

Arnhem

Munnekezijl

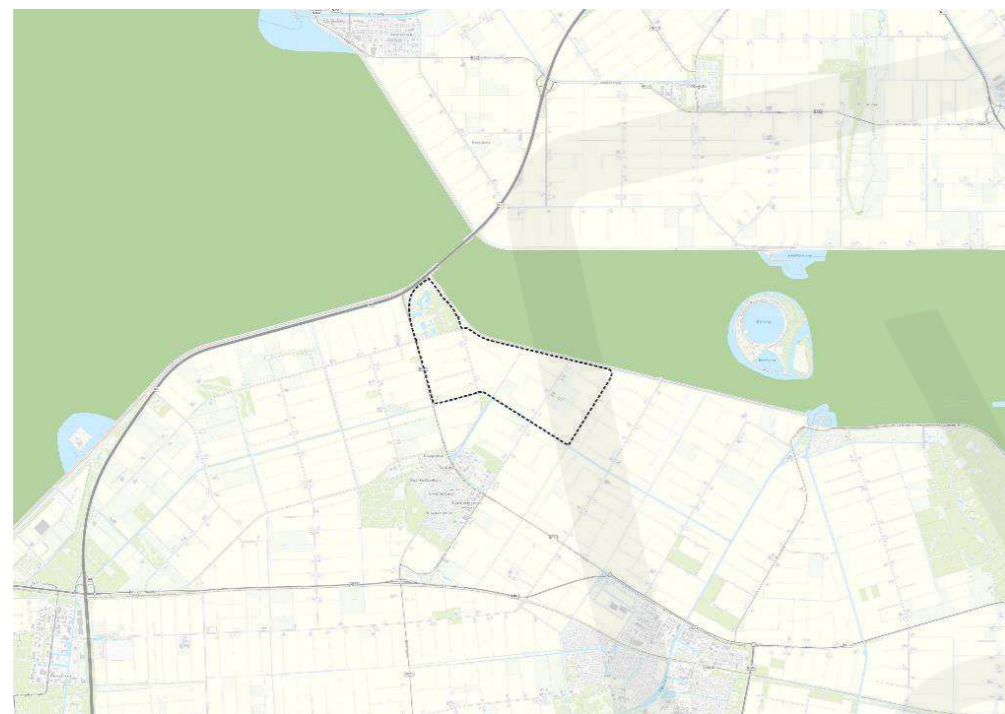
Uitbreiding Reek

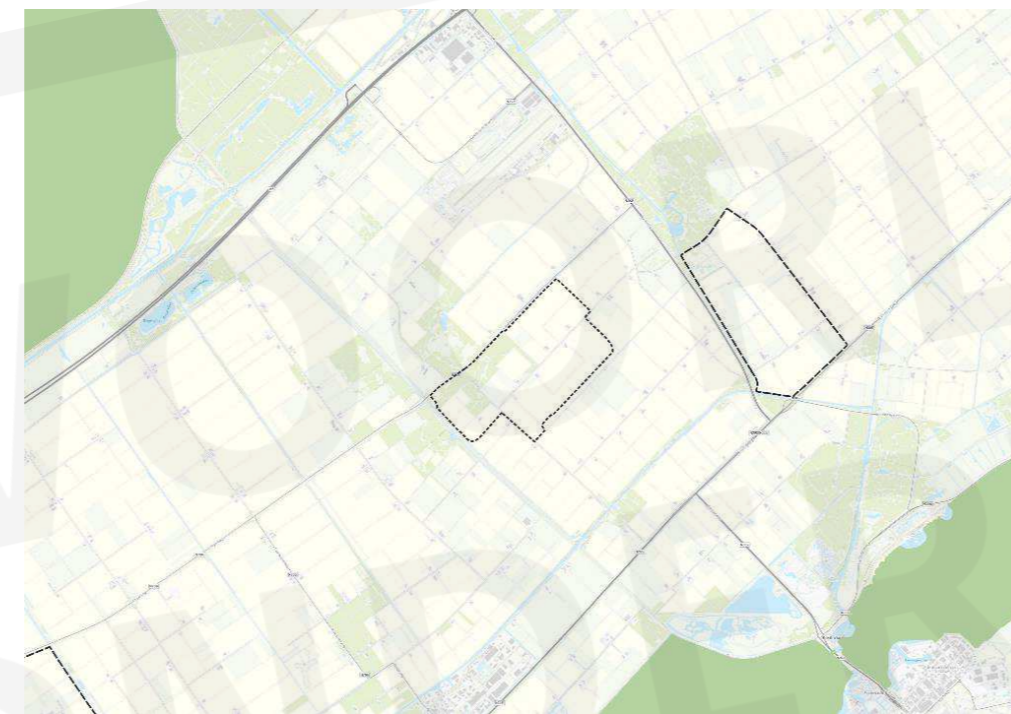

Natura 2000

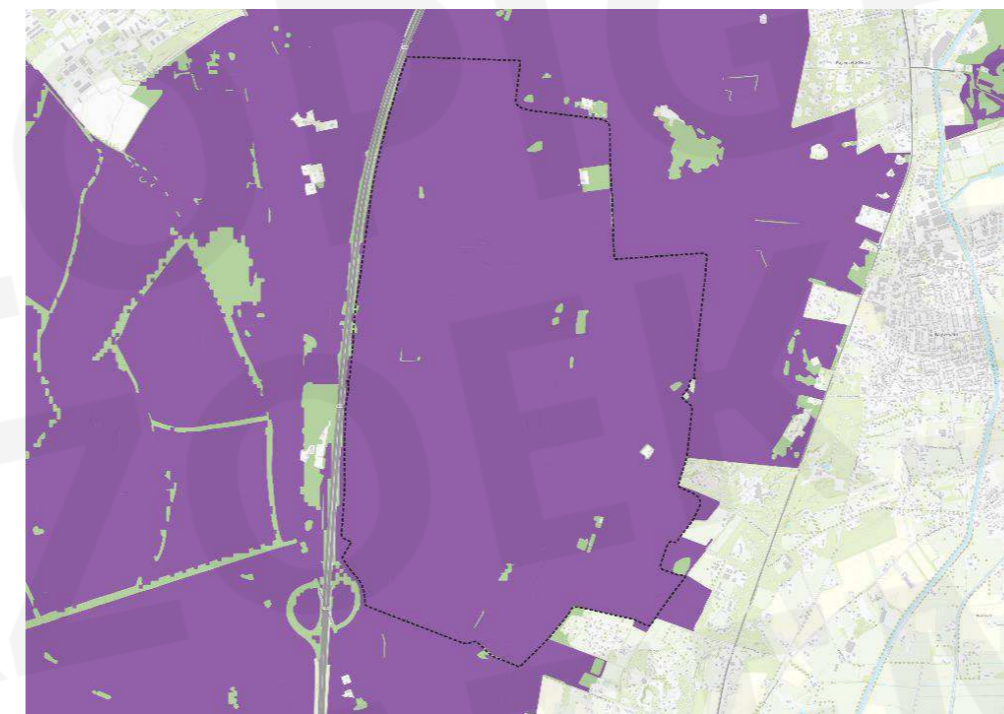
- Natura2000 gebieden
- Stikstofgevoelige habitattypen binnen Natura2000

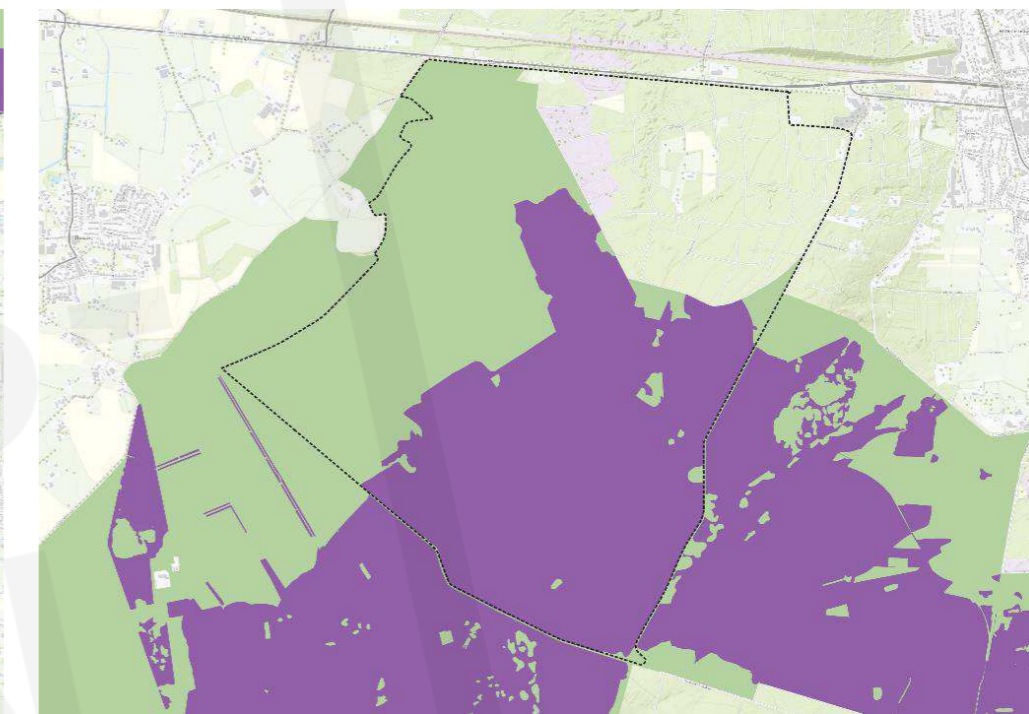
Swifterbant

Lelystad

Wapenveld

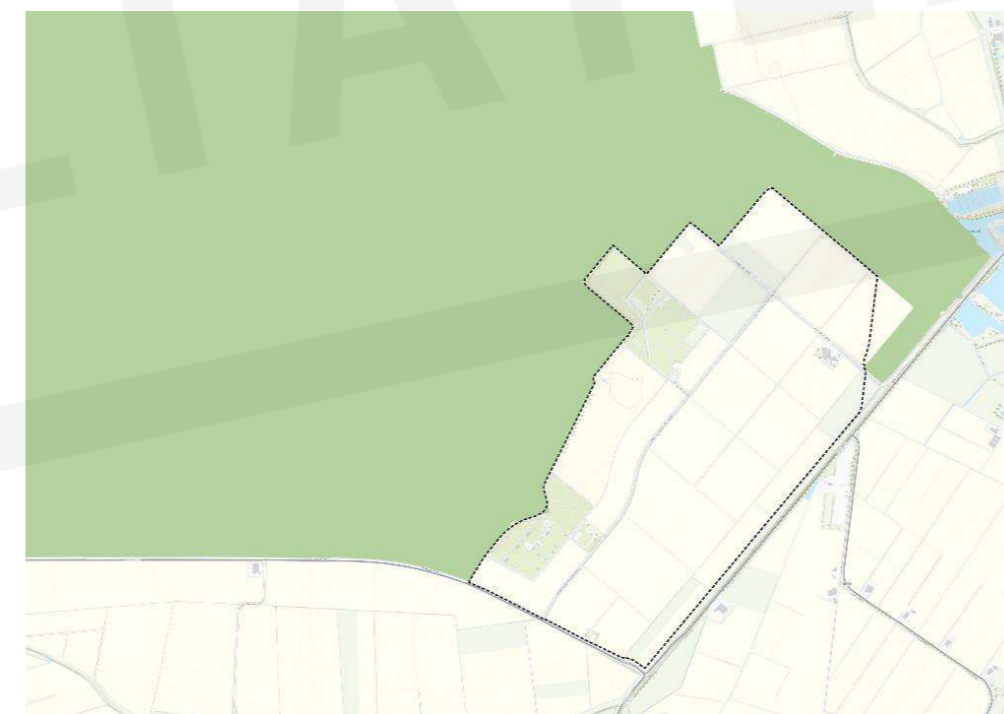
Nijverdal

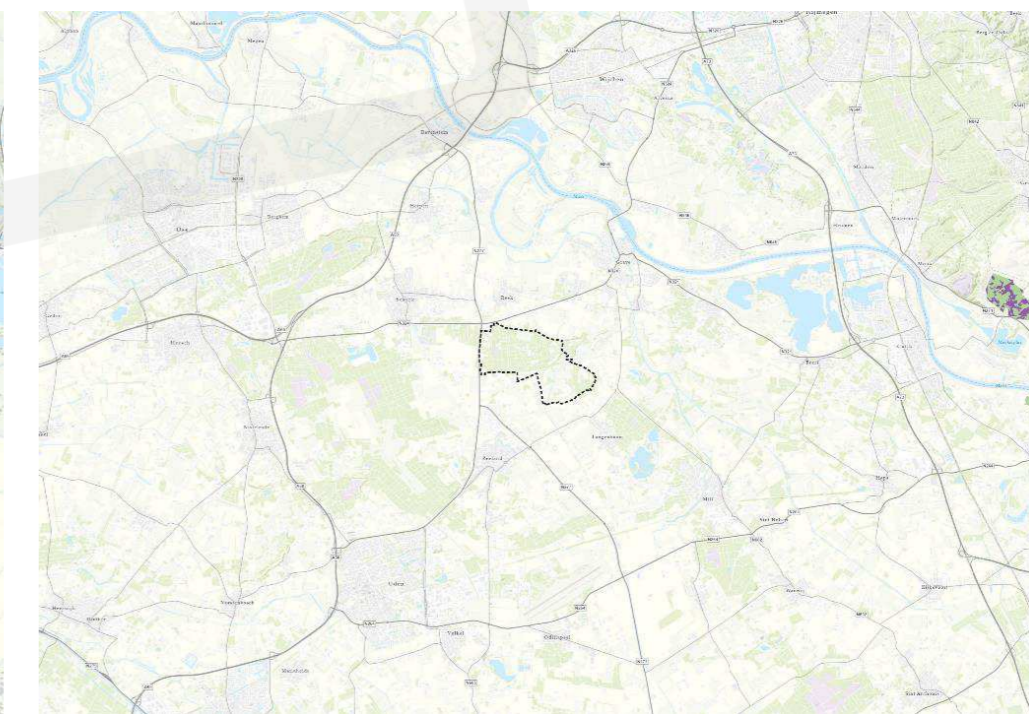
Loenen

Arnhem

Munnekezijl

Uitbreiding Reek

Aanvulling vanuit zienswijze

Onderdeel	Aanvulling op de NRD
Meer specifieke locatie-alternatieven	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding Reek, gemeente Maashorst, Noord-Brabant • Kollummerwaard, gemeente Noardeast Fryslan, Friesland • Swifterbant, gemeente Dronten, Flevoland • Lelystad, gemeente Lelystad, Flevoland • Nijverdal, gemeente Hellendoorn, Overijssel • Wapenveld, gemeente Heerde, Gelderland • Loenen, gemeente Apeldoorn, Gelderland • Arnhem, gemeente Arnhem, Gelderland
Uitbreiding onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van het onderzoek naar het aspect trillingen

Ruimte voor vragen

Ministerie van Defensie

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

DEELSESSIE

Behoefte 5 Oefenen in
verstedelijkt gebied

Noord-Brabant | 26 juni 2024

Inhoudsopgave

---

1. Wat is de behoefte?
2. Eisen aan de locatie
3. Wat is de rol van het planMER en planning?
4. Te onderzoeken alternatieven
5. Het beoordelingskader
6. Toelichting op de onderzoek : Externe veiligheid, Natuur
7. Ruimte voor vragen

Wat is de behoefte?

Uitbreiden capaciteit en mogelijkheden voor het trainen in verstedelijkt gebied.

- Taakstelling vereist het kunnen optreden in verstedelijkt gebied
- Verhouding optreden landelijk/verstedelijkt gebied verschuift van 90/10 naar 50/50
- Huidig oefendorp Marnehuizen zit aan maximum capaciteit

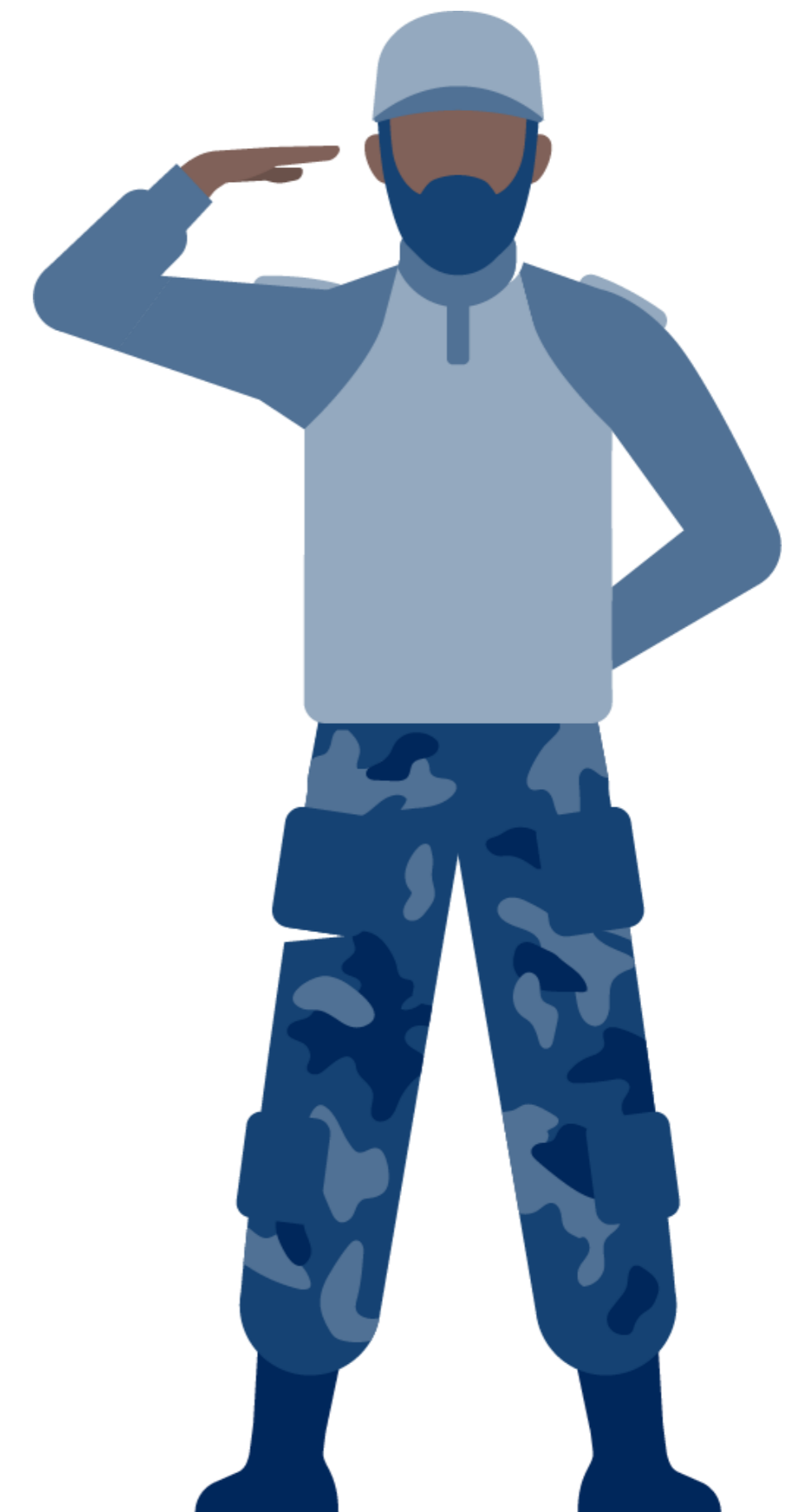

Eisen aan de locatie

De volgende eisen worden gesteld aan het gebruik van de locatie:

- Gebouwen op 1 km² met vrije omliggende ruimte,
- Geschikt voor drones, live firing en nabijheid van een schietbaan,
- Layout met urban klimtoren,
- Opties voor helikopter- en vliegtuigoefeningen,
- Bij voorkeur gelegen in een laagvlieggebied met helikopterlandingsplaatsen.

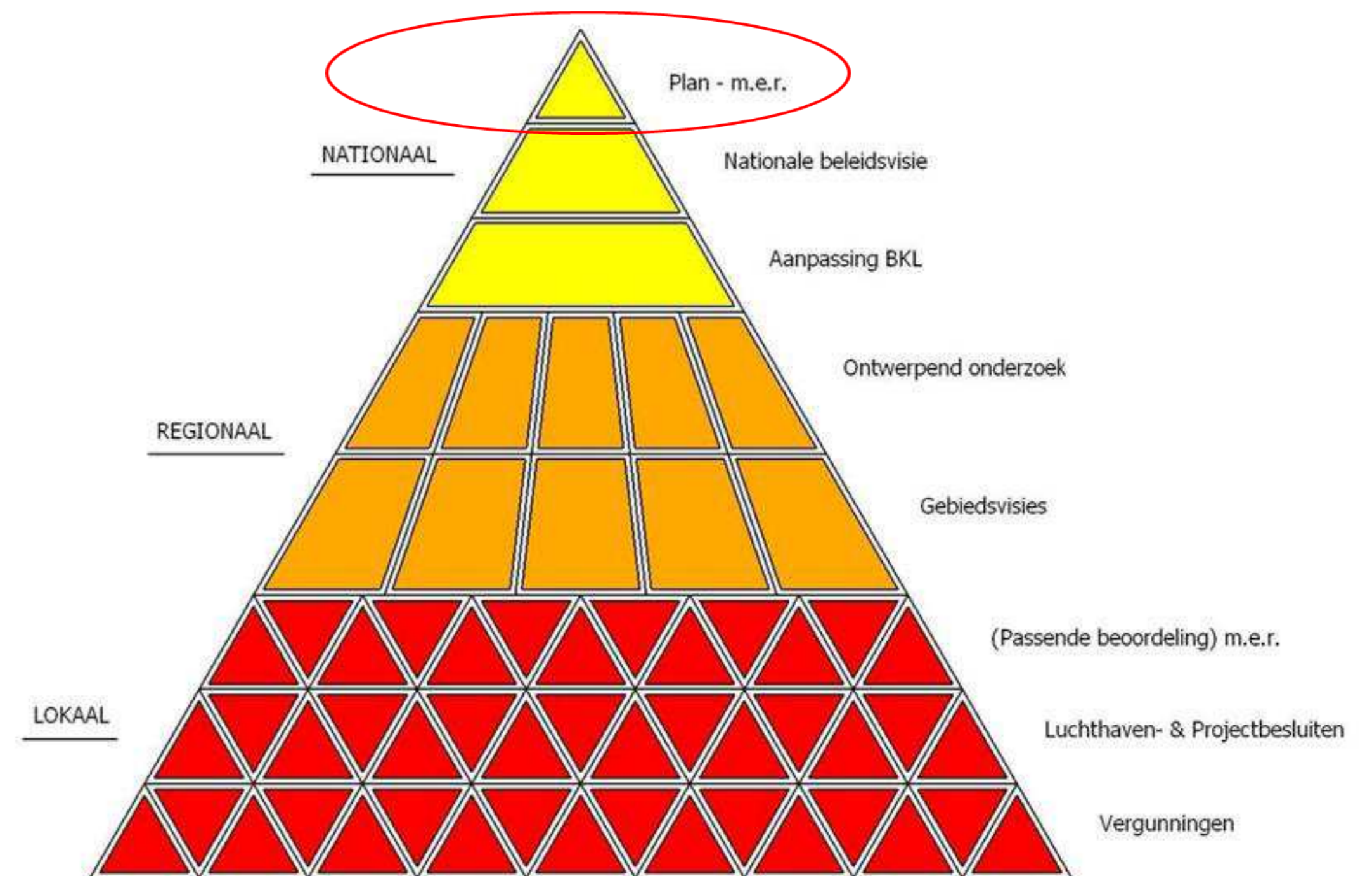

Wat is de rol van het planMER en planning?

1. Een planMER is een onderzoeksrapport waarin:
  - a. de impact van de voorgenomen behoeften op de fysieke leefomgeving (dus breder dan alleen milieu) wordt onderzocht.
  - b. alternatieven worden onderzocht.
2. Voor de alternatieven worden voor relevante thema's de effecten op de fysieke leefomgeving in beeld gebracht.
  - a. De alternatieven kunnen daardoor met de huidige situatie/referentiesituatie én onderling vergeleken worden.
3. Het planMER biedt een transparant en navolgbaar rapport waarin deze effecten beoordeeld zijn. Er vindt hierin geen weging plaats. Dat is aan de politieke besluitvorming.
4. Het planMER betreft onderzoek 'op hoofdlijnen' om tot een voorkeursalternatief te komen. Hierna vindt in diverse fases nog veel nader en gedetailleerder onderzoek plaats.

5 juli 2023
Start Nationaal
Programma Ruimte
voor Defensie
(kamerbrief NPRD)

18 dec 2023 – 12 feb 2024
Terinzagelegging NRD,
voor het indienen van
zienswijzen

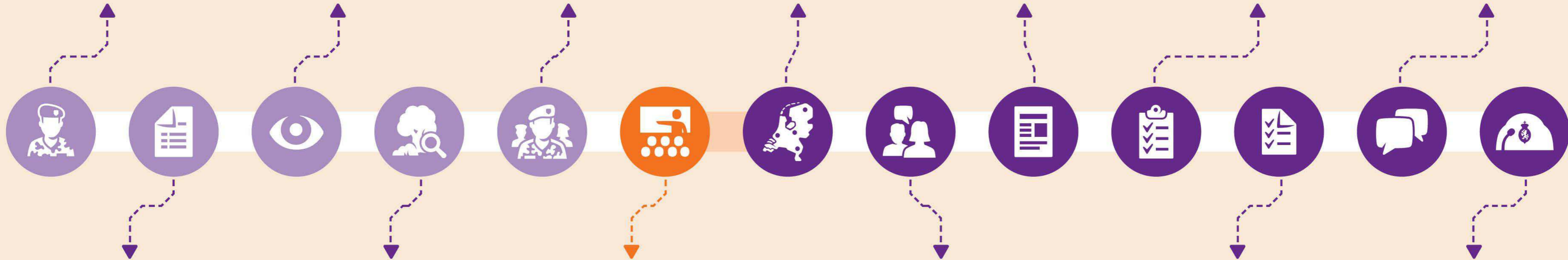
31 mei 2024
Reactie Ministerie
van Defensie op
ingediende zienswijzen
(nota van antwoord)

September 2024
Voorlopige
onderzoeksresultaten
planMER gereed

Begin 2025
Afronding planMER

Begin 2025
Vaststelling **Ontwerp**
Nationale Beleidsvisie
NPRD door het
kabinet (inclusief
voorkeursalternatieven)

2025
Reactie Ministerie
van Defensie
op ingediende
zienswijzen
(nota van antwoord)

15 dec 2023
Vaststelling Notitie reikwijdte
en detailniveau (NRD) door
het kabinet, als startschot
voor het onderzoek naar de
milieueffecten (planMER)

Januari t/m september 2024
Onderzoek naar de
milieueffecten van de
verschillende ruimte-
behoeften (planMER)

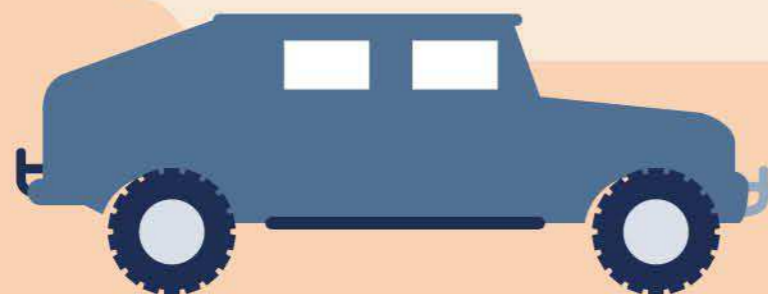
Juni – Juli 2024
Informatiebijeenkomsten
in iedere provincie

September – December 2024

- Aanvullende regionale
informatiebijeenkomsten voor locatie
specifieke behoeften
(met directe ruimtebehoefte)
- Gesprekken tussen Defensie en
medeoverheden over de uitkomsten
van de onderzoeken en mogelijke
(voorlopige) voorkeursalternatieven

Begin 2025
Terinzagelegging Ontwerp
Nationale Beleidsvisie
NPRD, voor het indienen
van zienswijzen

2025
Vaststelling Nationale
beleidsvisie NPRD
door kabinet

Alternatief 1

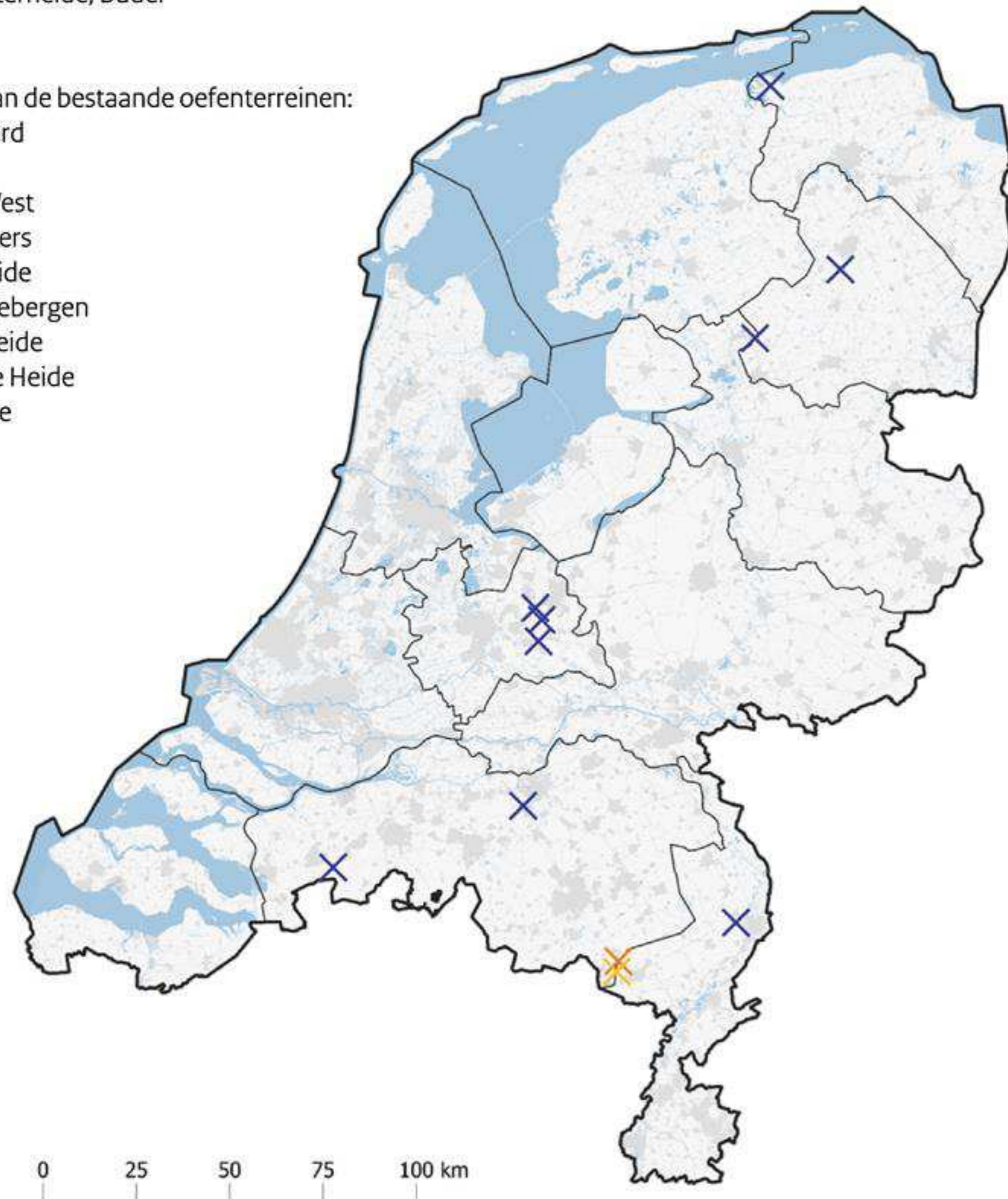
•Variant 1: Nassau Dietz Kazerne, Budel

•Variant 2: OT Weerterheide, Budel

Alternatief 2

•Eén of meerdere van de bestaande oefenterreinen:

- OT Marnewaard
- OT de Haar
- OT Havelte-West
- OT de Vlasakkers
- OT Leusderheide
- OT Doorn-Driebergen
- OT Vughtse Heide
- OT Rucphense Heide
- OT Crayelheide

Te onderzoeken alternatieven

Alternatief I:

- Variant 1: **Nassau Dietz Kazerne**,
- Variant 2: **OT Weerterheide, Budel.**

Alternatief II:

Een of meerdere van de bestaande oefenterreinen (zie kaartbeeld).

Aanvullingen op de locaties uit de NRD n.a.v. zienswijzen:

- OT Marnewaard
- OT Leusderheide
- OT Crayelheide
- **OT Rucphense Heide**
- OT Havelte-West
- OT De Haar
- OT Vlasakkers
- OT Doorn-Driebergen
- **OT Vughtse Heide**

Het beoordelingskader

Thema	Aspect	Toelichting
Gezonde en Veilige Leefomgeving	Geluid	Impact van de ontwikkeling op luchtvaartlawaai, wegverkeerslawaai, spoorweglawaai, industrielawaai en vice versa
	Luchtkwaliteit	Impact van de ontwikkeling op de concentraties stikstofdioxide, fijn stof en ultra fijn stof
	Externe veiligheid	Impact van plaatsgebonden risico, groepsrisico van de ontwikkeling en vice versa
	Licht	Impact van lichthinder door de ontwikkeling
Bodem en water	Bodem	Impact op de bodemsoort, bodemverontreiniging door de ontwikkeling. impact van bodemdaling en onafgedekte bodem en sponswerking
	Oppervlaktewater	Impact op het watersysteem, de kwaliteit en kwantiteit van aanwezig oppervlaktewater
	Grondwater	Impact op grondwater (kwantitatief, kwalitatief) door de ontwikkeling en impact op drinkwater
	Waterveiligheid	Impact op waterveiligheid
Natuur, landschap en historie	Natuur	Natuurnetwerk Nederland, Natura 2000 (incl. stikstof), beschermde soorten
	Erfgoed	Impact op beschermde cultuurhistorische waarden
	Landschap	Impact op landschappelijke waarden
	Geomorfologie	Impact op aardkundige waarden
Klimaatadaptatie	Archeologie	Impact op archeologische verwachtingswaarde, beschermde gebieden
	Overstromingen	Impact van het overstromingsrisico op de ontwikkeling
	Droogte	Impact van droogte op de ontwikkeling
Ruimtegebruik	Rainproof	Impact van een hevige bui (120 mm per 2 uur) op de ontwikkeling
	Recreatie	Impact van de ontwikkeling op recreatiegebieden
	Landbouw	Impact van de ontwikkeling op waardevolle landbouwgrond, -gebieden
	Grondeigendom	De mate van grond in bezit van overheden en/of hoeveel eigenaren geraakt kunnen worden
Energie en Circulariteit	Energienetwerken	Impact op ondergrondse en bovengrondse energienetwerken (en opslag en opwek) bij de ontwikkelingen en vice versa
Energie en Circulariteit	Netcapaciteit	Impact van netcongestie op de ontwikkelingen
Defensiespecifiek	Geschiktheid voor militair gebruik	Zie locatie-eisen
Raakvlakken	Interferentie Rijksbelangen	met Kansen en bedreigingen vanuit lopende Rijksprogramma's

Hinder voor de omgeving

- Bij oefeningen binnen een oefendorp worden kleinschalige explosieven gebruikt om bijvoorbeeld deuren uit gebouwen te verwijderen.
- De impact van deze activiteiten speelt op lokale schaal, om deze reden wordt in het onderzoek gekeken naar woningen binnen buffers rond de locatie.

Oefenlocatie	Woningen binnen 0 tot 100 m
OT Weerterheide	< 5
Nassau Dietz Kazerne	< 5
OT Crayelheide	< 5
OT Marnewaard	0
OT de Haar	< 5
OT Havelte-West	110
OT de Vlasakkers	20
OT Leusderheide	25
OT Doorn-Driebergen	25
OT Vughtse Heide	110
OT Rucphense Heide	25

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Oefenlocatie	Ligging in NNN (%)	Grootte (km2)
OT Weerterheide	99,2	11,1
Nassau Dietz Kazerne	32,8	1,0
OT Crayelheide	82,4	1,1
OT Marnewaard	2,8	14,8
OT de Haar	-	4,0
OT Havelte-West	-	4,7
OT de Vlasakkers	21,0	3,6
OT Leusderheide	4,3	9,1
OT Doorn-Driebergen	99,8	2,1
OT Vughtse Heide	98,2	1,4
OT Rucphense Heide	99,1	4,7

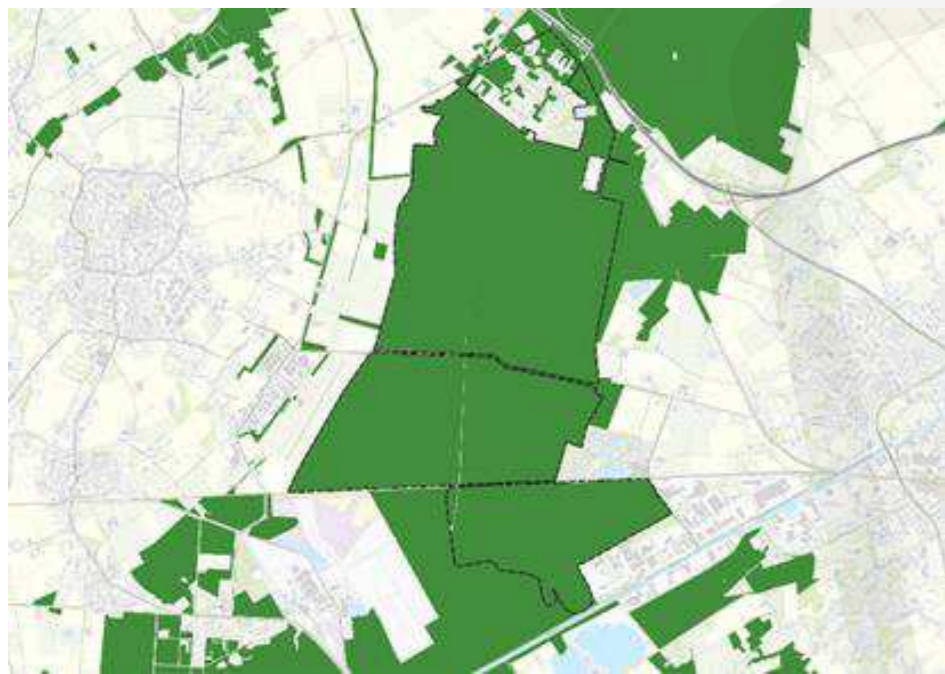
- Een groot aantal van de locaties ligt binnen het NNN. Afhankelijk van de grootte van het terrein en de locatie van het NNN betekent realisatie van een oefengebied dat er NNN geraakt wordt. Bij het raken van NNN dient compensatie plaats te vinden.

Natuurnetwerken Nederland

OT Weerterheide

OT Leusderheide

Nassau Dietz Kazerne

OT Crayelheide

OT Marnewaard

OT Vughtse Heide

OT Havelte-West

Natura 2000

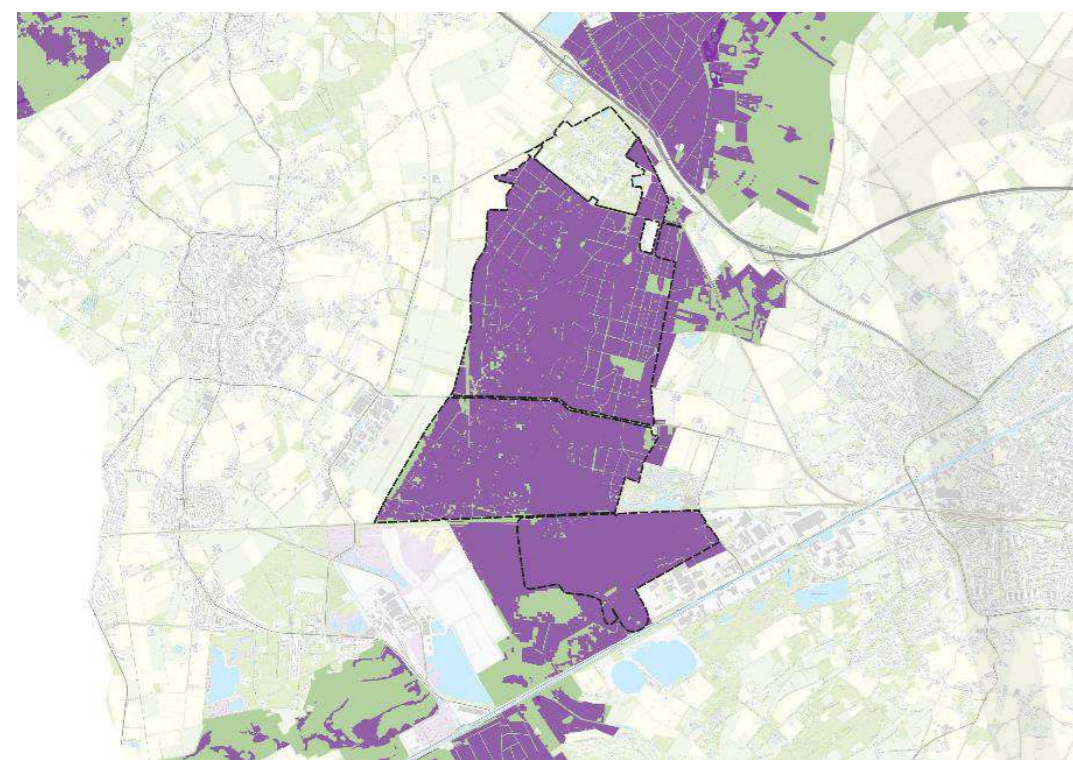
- Door de verreikende impact van stikstofemissies is de impact op Natura 2000 altijd een aandachtspunt.
- Oefenterrein Weerterheide ligt als enige alternatief binnen Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven. Dit is een vogelrichtlijngebied. Er bestaat een doelstelling voor de nachtzwaluw, boomleeuwerik en roodborsttapuit.

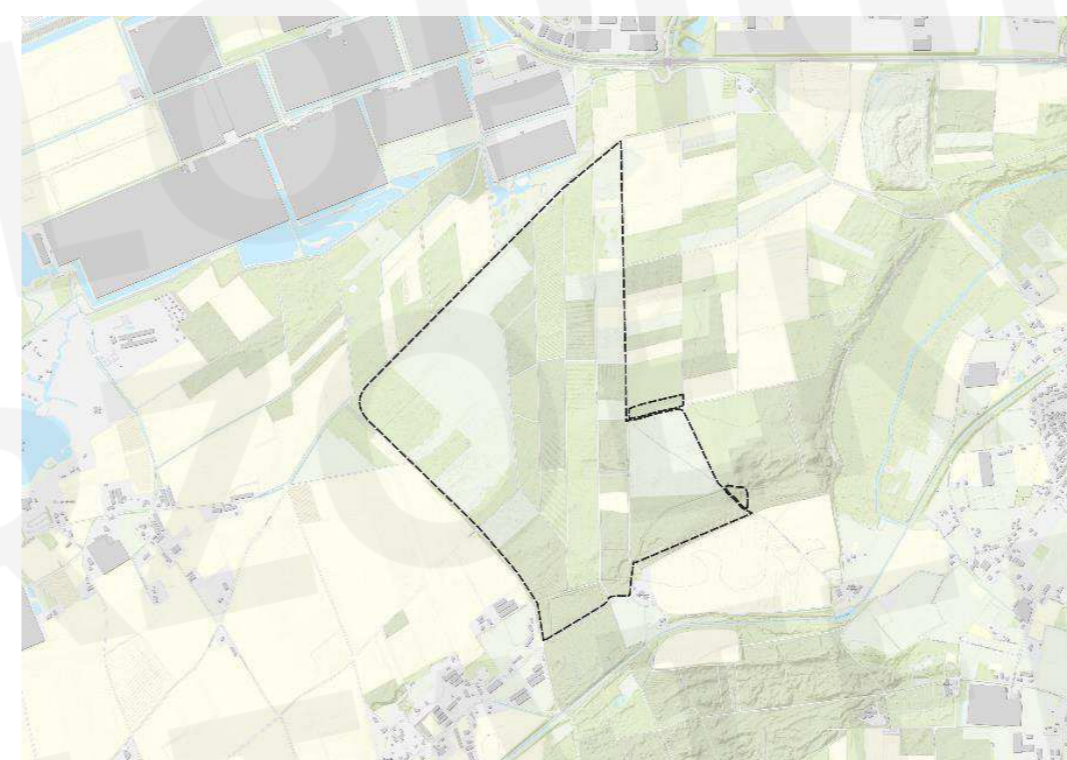
Natura 2000

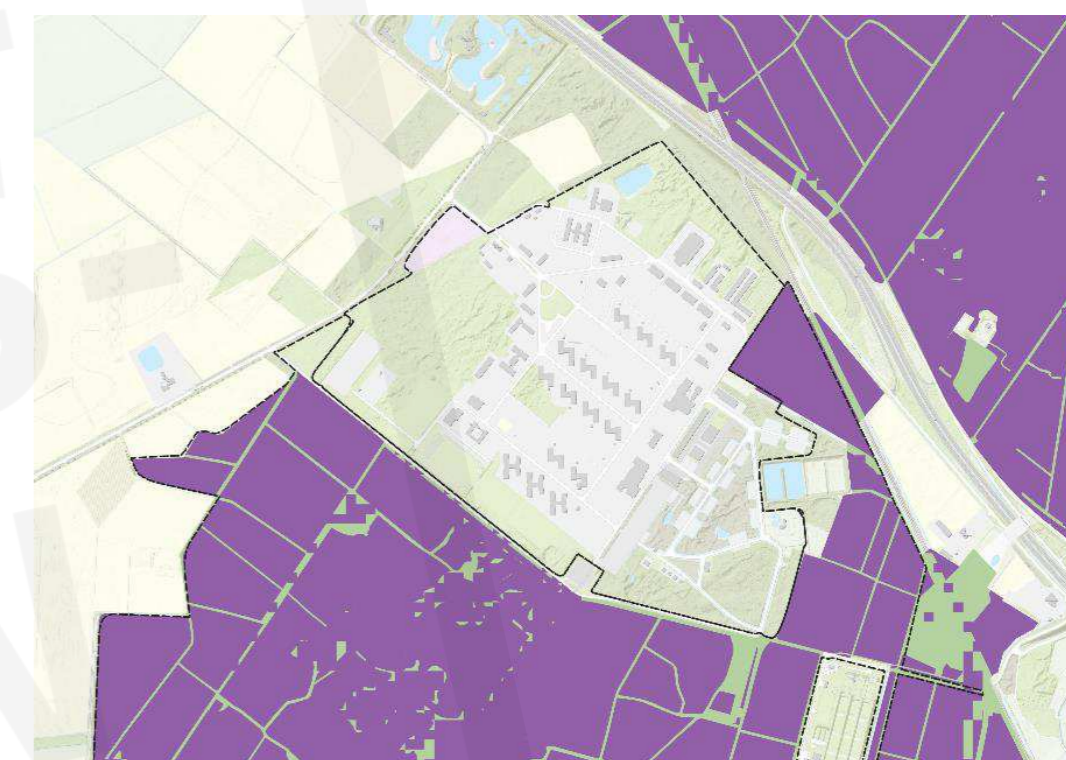
OT Weerterheide

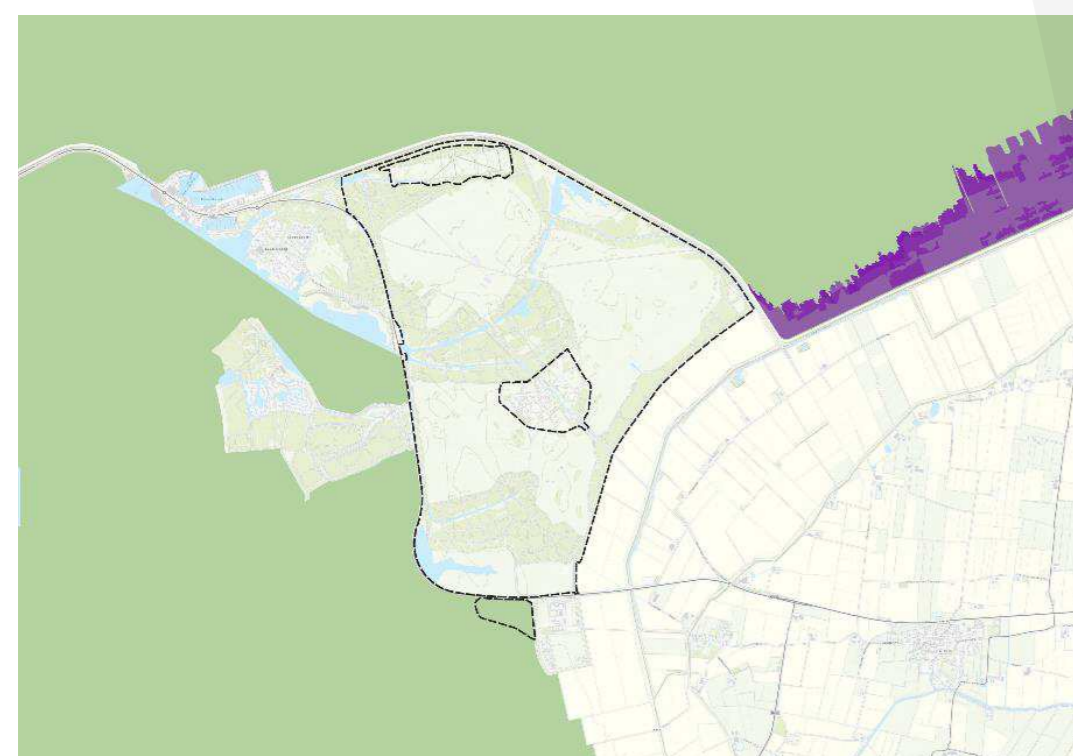
OT Leusderheide

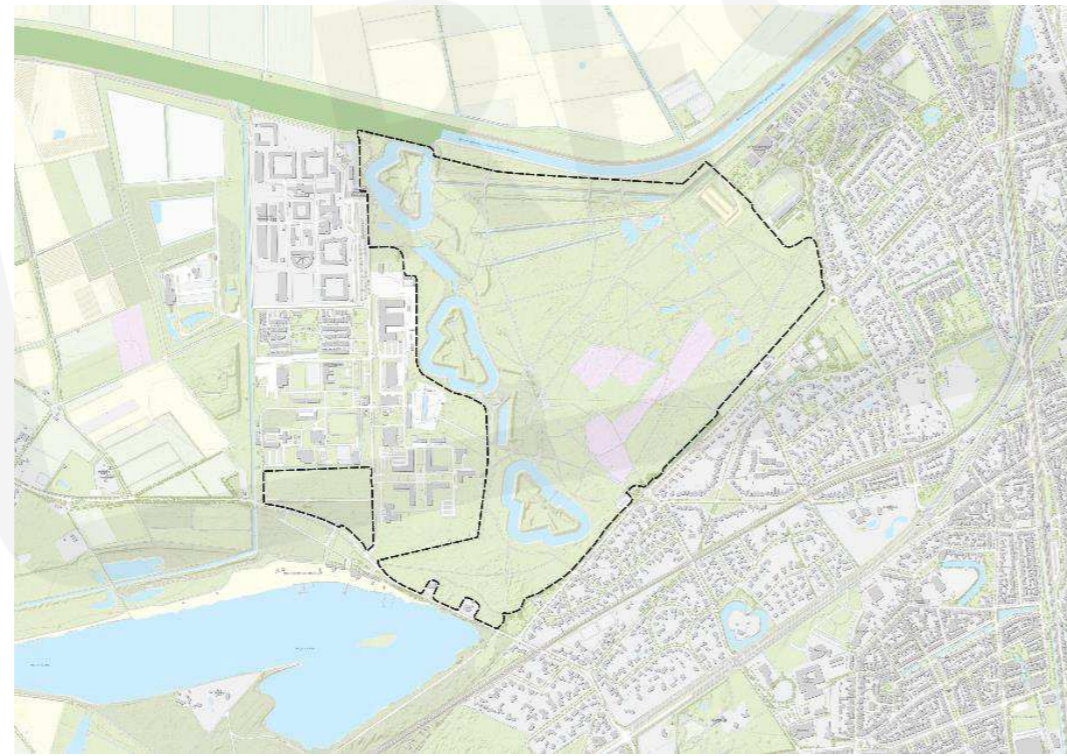
OT Crayelheide

Nassau Dietz
Kazerne

OT Marnewaard

OT Vughtse Heide

OT Havelte-West

- Natura2000 gebieden
- Stikstofgevoelige habitattypen binnen Natura2000

Ruimte voor vragen

Ministerie van Defensie

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

DEELSESSIE

Behoefte 8 toename

gebruik jachtvliegcapaciteit

Noord-Brabant | 26 juni 2024

Inhoudsopgave

---

1. Wat is de behoefte?
2. Wat is de rol van het planMER en planning
3. Te onderzoeken alternatieven
4. Het beoordelingskader
5. Toelichting op de onderzoek : Geluid, Dieren, Luchtkwaliteit, Natuur
6. Ruimte voor vragen

Wat is de behoefte?

Defensie zoekt ruimte voor 2300 extra sorties voor periode van verhoogde waakzaamheid en paraatheid (*Peace time Vigilance* fase).

Toename voor:

1. Grootschalige NAVO-oefeningen;
2. Beddown van internationale vliegtuigen tbv troepenopbouw;
3. Agile Combat Employment (ACE), een netwerk van diverse vliegvelden zodat vliegtuigen kunnen rouleren.

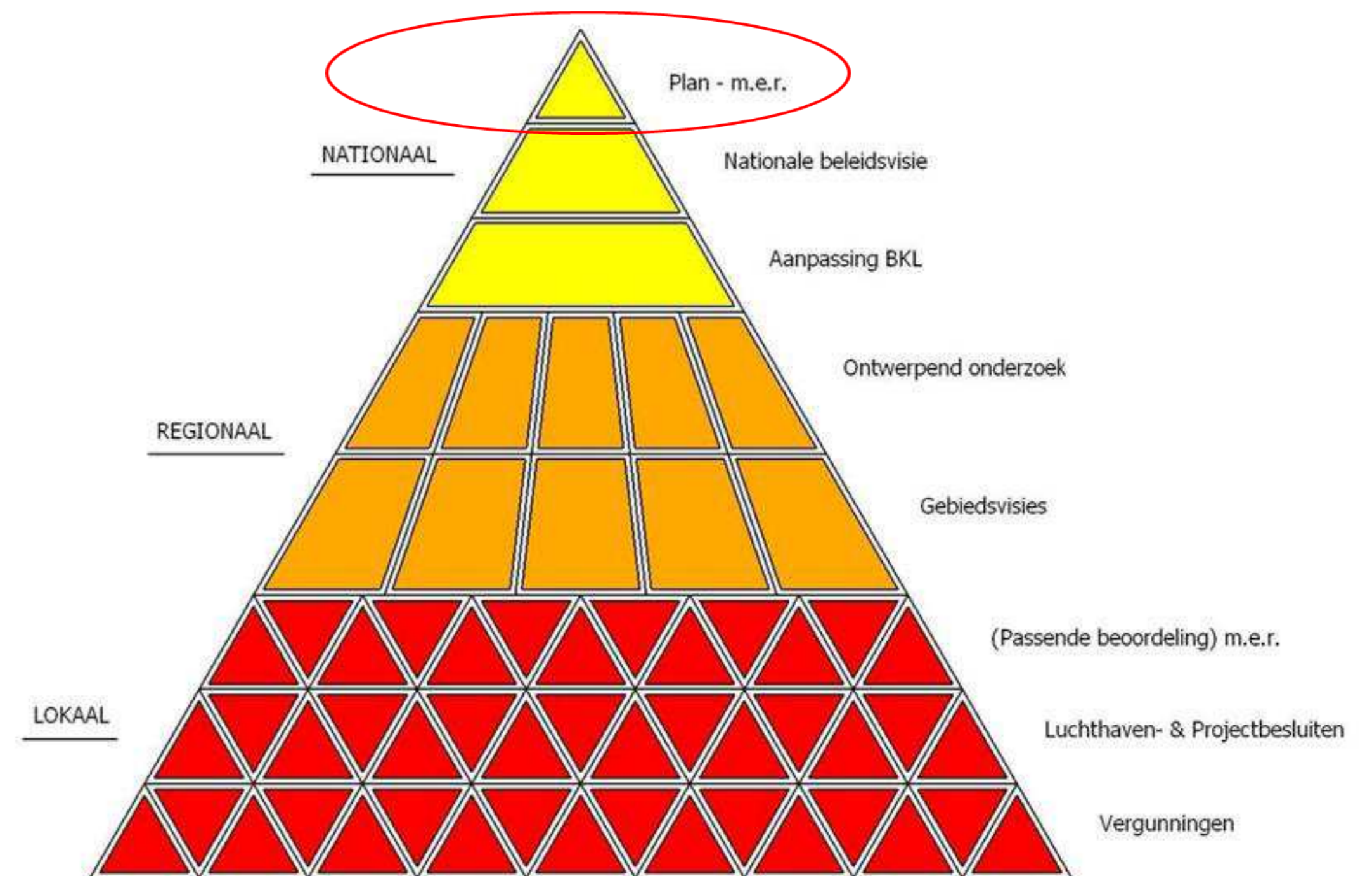

Wat is de rol van het planMER en planning

1. Een planMER is een onderzoeksrapport waarin:
  - a. de impact van de voorgenomen behoeften op de fysieke leefomgeving (dus breder dan alleen milieu) wordt onderzocht.
  - b. alternatieven worden onderzocht.
2. Voor de alternatieven worden voor relevante thema's de effecten op de fysieke leefomgeving in beeld gebracht.
  - a. De alternatieven kunnen daardoor met de huidige situatie/referentiesituatie én onderling vergeleken worden.
3. Het planMER biedt een transparant en navolgbaar rapport waarin deze effecten beoordeeld zijn. Er vindt hierin geen weging plaats. Dat is aan de politieke besluitvorming.
4. Het planMER betreft onderzoek 'op hoofdlijnen' om tot een voorkeursalternatief te komen. Hierna vindt in diverse fases nog veel nader en gedetailleerder onderzoek plaats.

5 juli 2023
Start Nationaal
Programma Ruimte
voor Defensie
(kamerbrief NPRD)

18 dec 2023 – 12 feb 2024
Terinzagelegging NRD,
voor het indienen van
zienswijzen

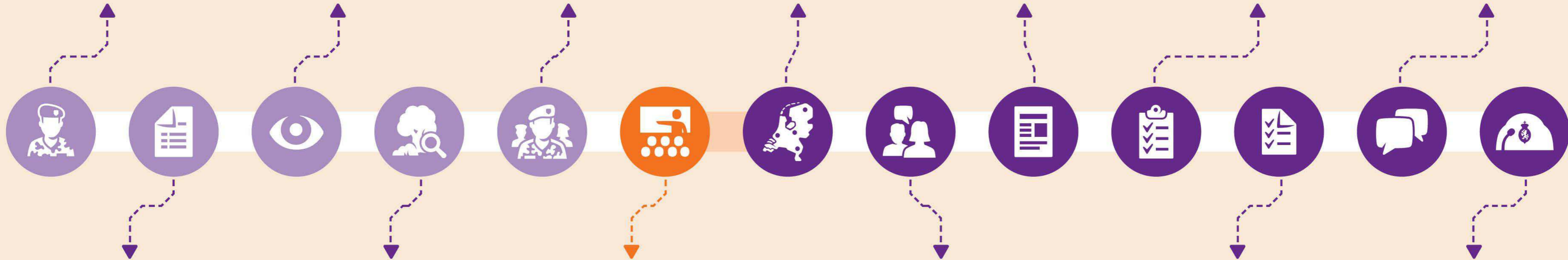
31 mei 2024
Reactie Ministerie
van Defensie op
ingediende zienswijzen
(nota van antwoord)

September 2024
Voorlopige
onderzoeksresultaten
planMER gereed

Begin 2025
Afronding planMER

Begin 2025
Vaststelling **Ontwerp**
Nationale Beleidsvisie
NPRD door het
kabinet (inclusief
voorkeursalternatieven)

2025
Reactie Ministerie
van Defensie
op ingediende
zienswijzen
(nota van antwoord)

15 dec 2023
Vaststelling Notitie reikwijdte
en detailniveau (NRD) door
het kabinet, als startschot
voor het onderzoek naar de
milieueffecten (planMER)

Januari t/m september 2024
Onderzoek naar de
milieueffecten van de
verschillende ruimte-
behoeften (planMER)

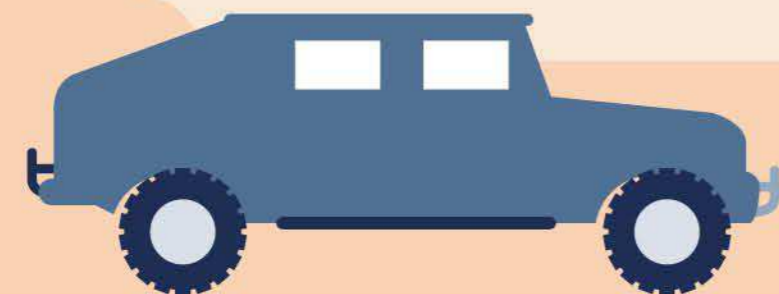
Juni – Juli 2024
Informatiebijeenkomsten
in iedere provincie

September – December 2024

- Aanvullende regionale
informatiebijeenkomsten voor locatie
specifieke behoeften
(met directe ruimtebehoefte)
- Gesprekken tussen Defensie en
medeoverheden over de uitkomsten
van de onderzoeken en mogelijke
(voorlopige) voorkeursalternatieven

Begin 2025
Terinzagelegging Ontwerp
Nationale Beleidsvisie
NPRD, voor het indienen
van zienswijzen

2025
Vaststelling Nationale
beleidsvisie NPRD
door kabinet

Te onderzoeken alternatieven

Alternatieven die in de plan-MER worden onderzocht:

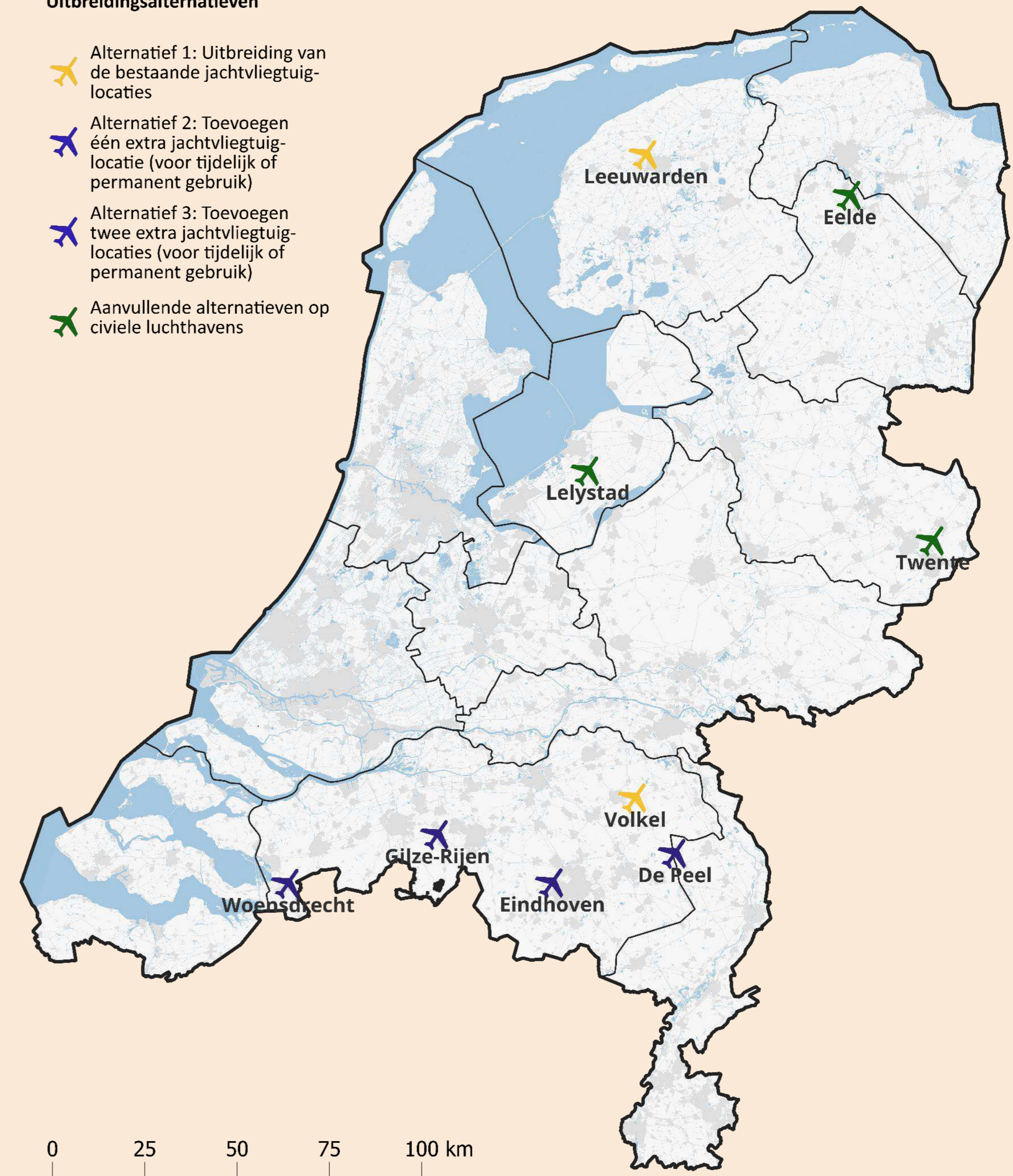
- **Uitbreiding van de huidige jachtvlieglocaties (vliegbases Leeuwarden en Volkel);**
- **1 extra jachtvliegtuiglocatie, tijdelijk of permanent (Vliegbases Eindhoven, Gilze-Rijen, Woensdrecht, De Peel of samenwerken met een civiele luchthaven);**
- **2 extra jachtvliegtuiglocaties, tijdelijk of permanent (Vliegbases Eindhoven, Gilze-Rijen, Woensdrecht, De Peel en/of samenwerken met een civiele luchthaven).**

Aanvullingen op NRD civiele luchthavens: Eelde, Lelystad en Twente.

In het plan worden de effecten van 2300 en 1150 sorties per locatie in beeld gebracht. (verdeling behoefte over 1 of 2 locaties)

Uitbreidingsalternatieven

- Alternatief 1: Uitbreiding van de bestaande jachtvliegtuiglocaties
- Alternatief 2: Toevoegen één extra jachtvliegtuiglocatie (voor tijdelijk of permanent gebruik)
- Alternatief 3: Toevoegen twee extra jachtvliegtuiglocaties (voor tijdelijk of permanent gebruik)
- Aanvullende alternatieven op civiele luchthavens

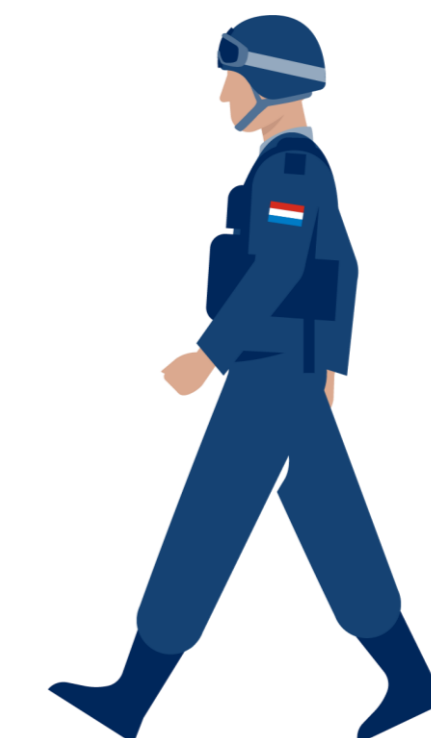

Het beoordelingskader

Thema	Aspect	Toelichting
Gezonde en veilige leefomgeving	Geluid – hinder	Onderzoek naar het effect van het toevoegen van 1.150 en 2.300 sorties F35 op het aantal (ernstig) gehinderden
	Geluid – geluidzone	Beoordeling van het effect op (omvang van) de geluidzone
	Geluid – stiltegebieden	Beoordeling van de afstand van de geluidcontour tot stiltegebieden
	Luchtkwaliteit	Onderzoek naar de effecten op de concentraties stikstofdioxide en fijn stof
	Trillingen	Onderzoek naar mogelijke trillingshinder o.b.v. nabijheid woningen
	Gezondheid	Analyse van diverse milieuaspecten die invloed hebben op de gezondheid rondom luchthavens
Natuur	Beschermde natuurgebieden	Onderzoek naar de effecten op stikstofdepositie
	Biodiversiteit	Beschouwing van de impact op (beschermde) soorten, met name vogels
Ruimtegebruik	Recreatie	Impact op aanwezige recreatieve functies in de nabijheid van vliegbases
	Maneges	Aantal paardenhouderijen in de nabijheid van vliegbases
	Luchtvaartactiviteiten	Mogelijke impact op recreatieve, particuliere luchtvaart(activiteiten)
Defensiespecifiek	Geschiktheid militair gebruik	Mate waarin alternatieven voldoen aan wensen van Defensie
Raakvlakken	Woningbouwopgaven	Nabijheid van grote woningbouwopgaven in de omgeving van vliegbases
	Civiele luchtvaart	Mogelijke impact op civiele luchtvaart

Toevoegingen vanuit de zienswijzen

- Effecten op gezondheid
- Effecten op dieren
- Impact op paardenhouderijen
- Effecten op woningbouw

- Daarnaast veel verduidelijkende vragen rondom het onderzoek naar geluid, luchtkwaliteit en Natura 2000.

Toelichting methodologie geluid

Algemeen

- Vliegvelden hebben een geluidzone. Zowel voor grondgebonden geluid als luchtvaartgebonden geluid.
- Deze geluidszone is vastgelegd in vergunningen en biedt ruimte om hierbinnen de aanwezige activiteiten uit te voeren.
- Het feitelijk gebruik (dus waar daadwerkelijk in een jaar gevlogen wordt met bijbehorende geluidbelasting) kan lager zijn dan vergund, niet hoger.
- Voor piekgeluid wordt gebruik gemaakt van het geluidmeetnet om Vliegbasis Leeuwarden en Volkel. Hiervoor geldt geen wettelijke norm.

Ke en Lden geluidscontouren

- Voor militaire luchthavens is dit vastgelegd in Ke (Kosten Eenheden).
- Voor burgerluchthavens is dit vastgelegd in Lden (decibel). Dit gaat in de toekomst ook gelden voor militaire luchthavens.
- **De effecten voor de toekomstige situatie worden zowel in Ke en Lden in beeld gebracht (appels met appels vergelijken)**

Opzet geluidonderzoek

---

1. In beeld brengen van de huidige situatie:

- a) Huidige vergunde situatie (geluidzone)
- b) Huidige geluidbelasting (o.b.v. representatieve jaarberekening)

2. Bepalen van het aantal ernstig gehinderden in de huidige situatie

- a) Op basis van de geluidzone
- b) Op basis van huidig gebruik (o.b.v. representatieve jaarberekening)

3. Berekening van het effect van uitbreiding met 1.150 en 2.300 sorties F35

- a) Wijziging van de geluidzone (vorm en omvang)
- b) (Toename van het) Aantal ernstig gehinderden bij uitbreiding

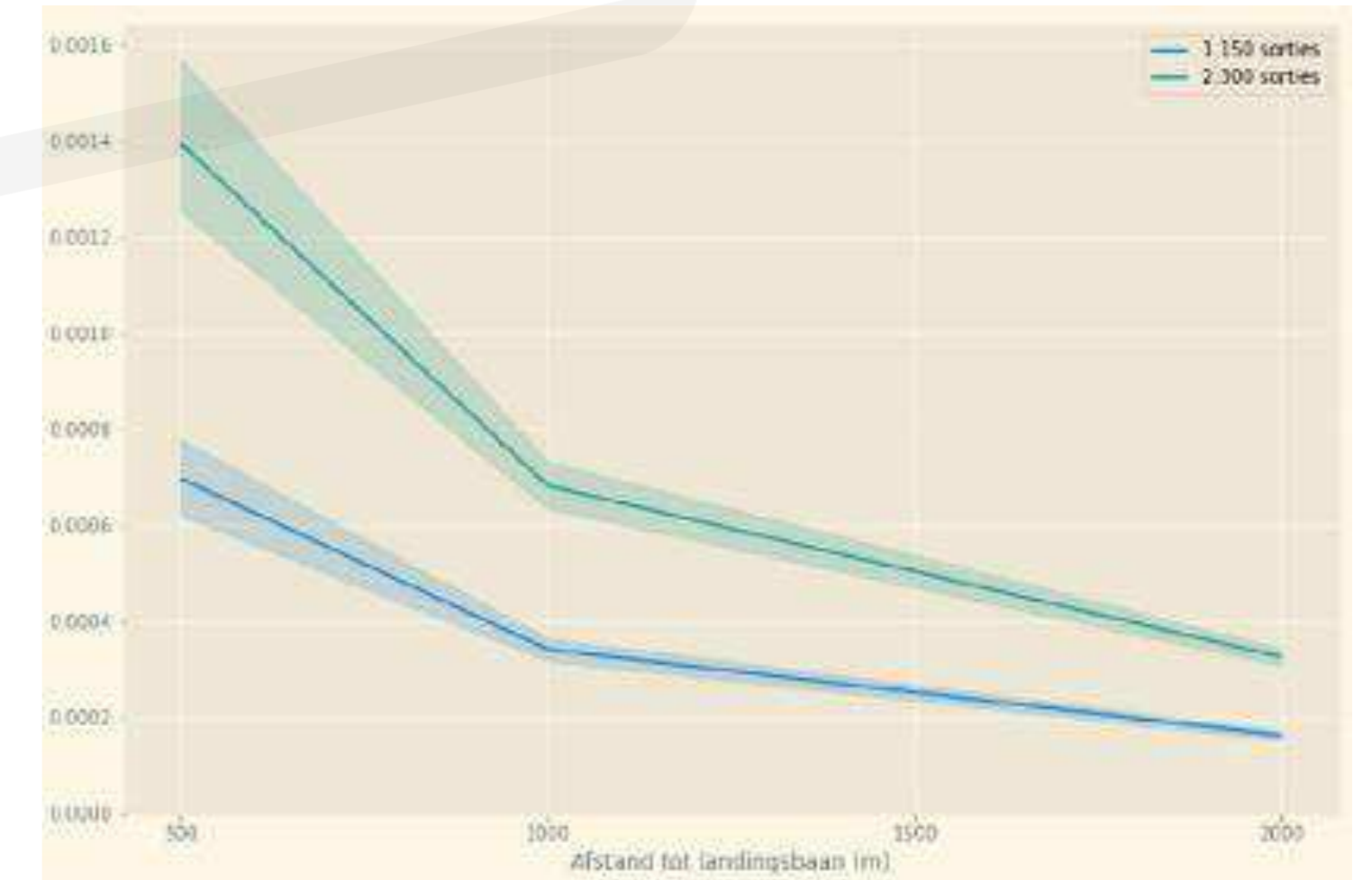
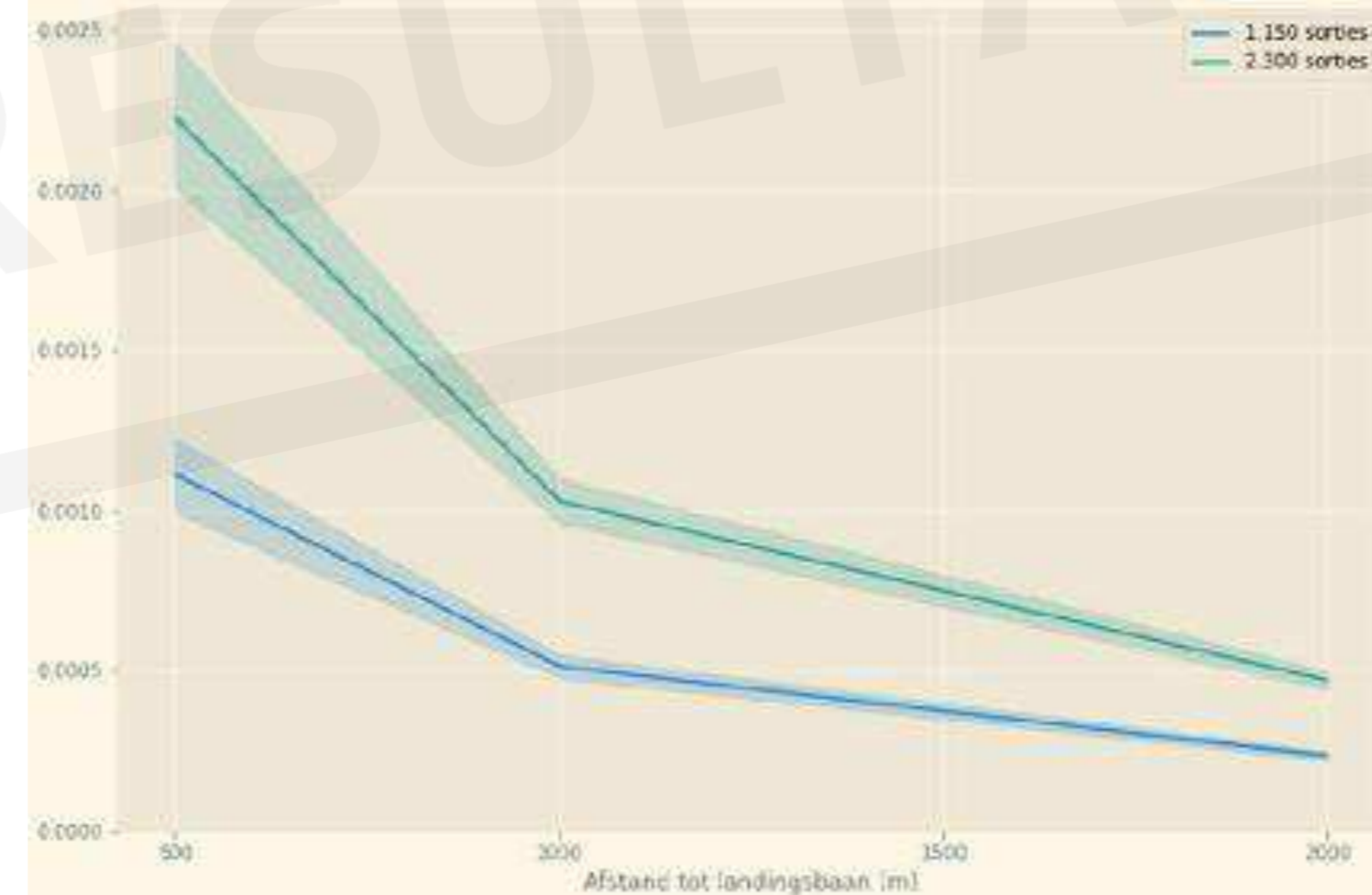
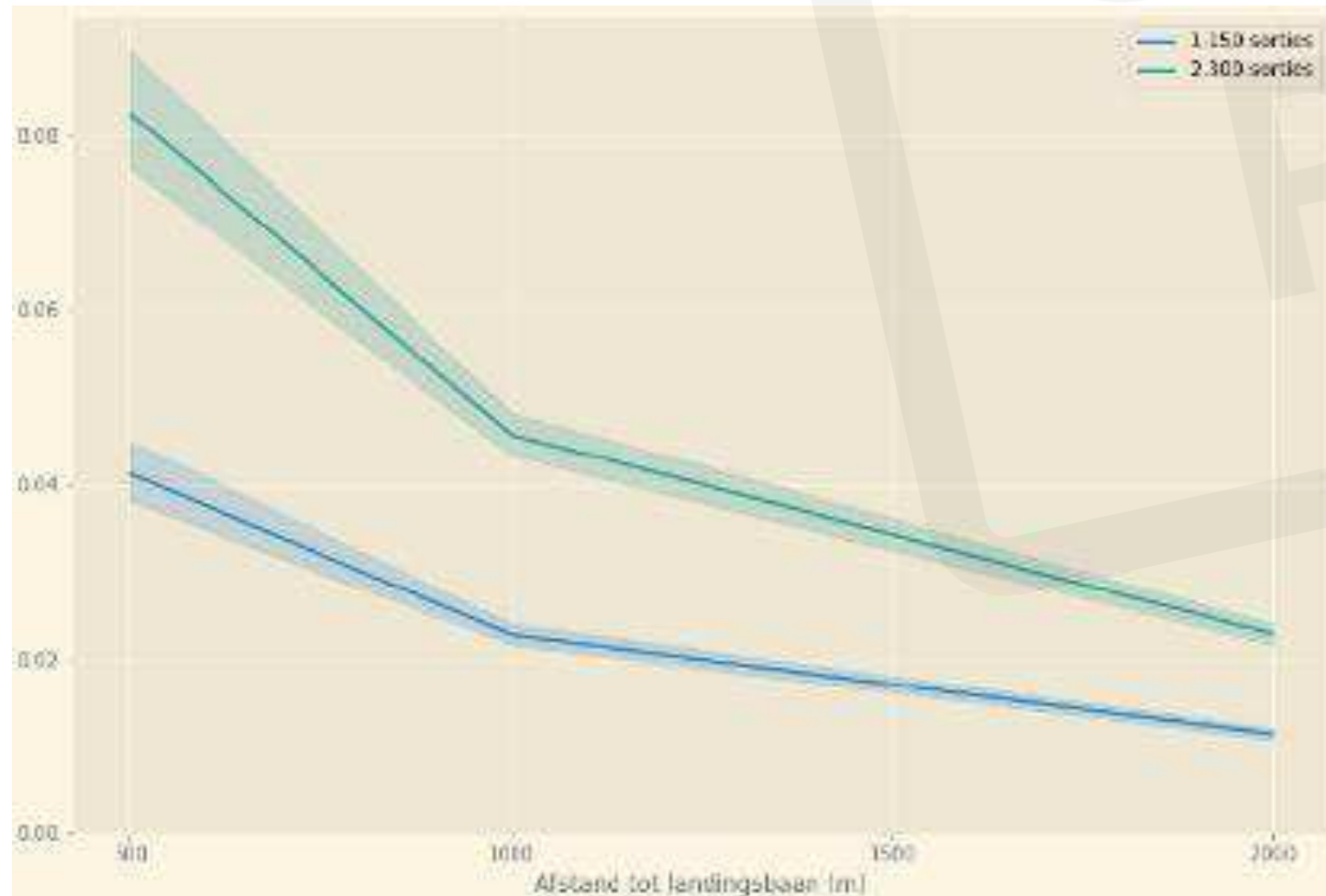

Onderzoek naar luchtkwaliteit

- Onderzoek naar effecten van stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀) en zeer fijn stof (PM_{2.5})
- Berekening van de bijdrage van 1.150 en 2.300 sorties op vaste afstanden van de vliegvelden: 500, 1.000 en 2.000 meter.
- Eerste resultaten laten zien dat de bijdrage aan de heersende concentraties sterk afnamen.
- De bijdragen zijn < 1% van de aanwezige concentraties voor alle onderzochte stoffen op 500 meter afstand.

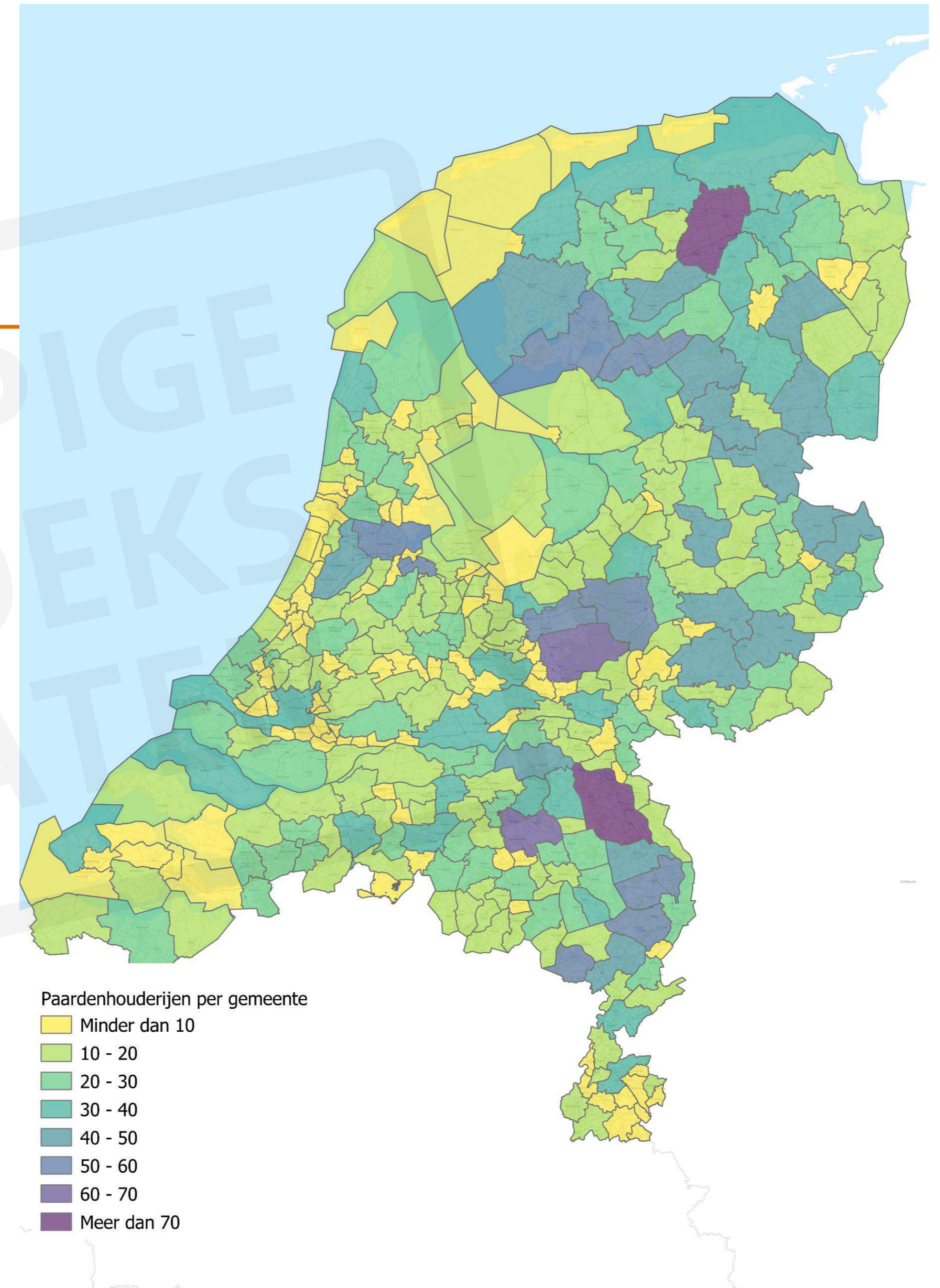

Impact op dieren

- De impact op dieren, waaronder veehouderijen en paardenhouderijen, is onderdeel van het effectonderzoek in het planMER.
- Kwalitatief wordt ingezoomd op de aanwezigheid van bedrijven met dieren in directe omgeving van de vliegvelden.
- Defensie is in gesprek met met Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor betere datasets.

Natura 2000-gebieden: onderzoek naar Stikstofdepositie

- Berekening van de toename van stikstofdepositie (N/Ha/jaar) op Natura 2000-gebieden.
- Bij hele behoefte is de impact groter dan bij een halve behoefte (meer gebieden en hogere depositiewaarde)
- Impact groter naarmate Natura 2000-gebied dichterbij ligt (zoals bij Woensdrecht).
- De burgerluchthavens zijn nog niet onderzocht.

Alternatief	Halve behoefte		Hele behoefte	
	#N2000-gebieden	Hoogste bijdrage (N/ha/jaar)	#N2000-gebieden	Hoogste bijdrage (N/ha/jaar)
Leeuwarden	2	0,02	2	0,03
Volkel	8	0,04	8	0,09
Gilze-Rijen	9	0,06	9	0,11
Eindhoven	8	0,07	8	0,15
De Peel	8	0,18	9	0,36
Woensdrecht	5	2,79	5	5,58

Ruimte voor vragen

